

2015

ERFARINGER FRA SATSPULJEN OM BØRNS TRIVSEL 2010-2013

HVAD LÆRTE VI?

Forældre, projektledere og instruktører fortæller

**ERFARINGER FRA SATSPULJEN OM
BØRNS TRIVSEL 2010-2013
HVAD LÆRTE VI?**

**FORÆLDRE, PROJEKTLEDERE OG
INSTRUKTØRER FORTÆLLER**

© Sundhedsstyrelsen, 2015

Du kan frit referere teksten i publikationen,
hvis du tydeligt gør opmærksom på,
at teksten kommer fra Sundhedsstyrelsen.
Det er ikke tilladt at genbruge billeder fra
publikationen.

Sundhedsstyrelsen

Axel Heides Gade 1
2300 København S
sundhedsstyrelsen.dk

Emneord

Spædbørn, småbørn, forældreuddannelse,
En god start – sammen, ICDP Sund, tværfagligt
samarbejde, satspuljen Børns trivsel

Sprog

Dansk

Version

1.0

Versionsdato

April 2015

Udgivet af

Sundhedsstyrelsen 20.04.2015

Fotos

Heidi Maxmiling

ISBN Elektronisk

978-87-7104-599-4

ISBN Trykt

978-87-7104-603-8

INDHOLD

FORORD	2
1 INDLEDNING	3
2 TO MODELPROJEKTER I EN SATSPULJE – MED UDGANGSPUNKT I TIDLIG FOREBYGGENDE INDSATS	4
2.1 En tidlig forebyggende indsats	5
2.2 Modelprojekternes læringstilgang 1:1:1	5
2.3 Tværfaglig indsats omkring små børn	6
2.4 Organiseringen bag ved projekterne	6
2.5 Hvad har projekterne vist os?	6
3 OM FORÆLDREFORTÆLLINGERNE	9
4 FORTÆLLINGER FRA ICDP SUND	11
5 FORTÆLLINGER FRA EN GOD START – SAMMEN	17
6 PROJEKTLEDERNES FORTÆLLINGER	27
7 GRUPPEINTERVIEW MED SUNDHEDSPLEJEN I EN KOMMUNE	34
8 EN JORDEMODERS FORTÆLLING	35
9 LÆRINGSPOINTER OG FREMTIDSPERSPEKTIVERING	36
9.1 Fælles læringspointer og fremtidsperspektiver om projektgennemførelse	38
9.2 Vigtige læringspointer og fremtidsperspektiver om projekternes fælles intentioner	40
10 Bilag 1	44

FORORD

Med udgangen af 2014 udløb satspuljen "Børns trivsel i udsatte familier med overvægt eller andre sundhedsrisici". 14 kommuner har siden 2011 bidraget til at skabe ny viden om tidligt forebyggende tværfaglige indsatser for børn og deres forældre gennem to forskellige modelprojekter *En god start – sammen* og *ICDP Sund*.

De 14 kommuner har arbejdet med forældreuddannelse i *En god start – sammen* og forældres samspil med deres 2-5 årige børn i *ICDP Sund*. Satspuljen har arbejdet med et bredt defineret sundheds- og udsathedsbegreb og med afsæt i den forebyggende og sundhedsfremmende tankegang, der kendetegner sundhedsplejen. Sundhedsstyrelsen havde således ikke på forhånd opsat kriterier for, hvilke familier der kunne tilbydes et forløb. Hvis forældre ønskede at deltage i forældreuddannelsesprogrammet eller henvendte sig med et behov for vejledning, kunne forældrene deltage. Begge modelprojekter har desuden arbejdet med at udvikle det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde.

Satspuljen er fulgt med årlige seminarer, med regelmæssige besøg i kommunerne af den til projektet tilknyttede eksterne proceskonsulent, og med en tværgående afrapportering midtvejs i projektperioden. Satspuljen er afslutningsvist evalueret tværgående bl.a. med fokus på indsatsens resultater, og hver kommune har desuden afleveret en egen-evaluering, hvor man har haft mulighed for at lægge vægt på helt lokale forhold.

Denne rapport beskriver det læringsbegreb og -perspektiv, der har været udgangspunkt for kommunernes udviklingsarbejde. Rapporten formidler en række erfaringer med de to modelprojekter set fra såvel de deltagende forældres som fra projektledernes og enkelte instruktørers perspektiv. Rapporten er udfærdiget af Sundhedsstyrelsens proceskonsulent på satspuljeprojektet

Sundhedsstyrelsen takker projektlederne, instruktørerne og forældrene for deres bidrag til denne rapport. Sundhedsstyrelsen håber, at rapporten kan bidrage til at kvalificere de kommunale drøftelser om, hvordan man kan arbejde med at støtte børns trivsel.

Evaluering af satspuljen er foretaget af Rambøll og er afrapporteret i selvstændigt dokument.

Denne rapport præsenterer en del af den samlede erfaring og læring, som har fundet sted i satspuljen "Børns trivsel i udsatte familier med overvægt eller andre sundhedsrisici", herefter kort kaldet "Børns trivsel". Formålet er at præsentere et udpluk af fortællinger om, hvordan det har været for den enkelte forælder eller sundhedsprofessionelle at deltage i eller drive dette projekt og at sætte fokus på, hvilken oplevet virkning modelprojekterne har haft for de involverede parter.

Rapporten afspejler de mere personlige indtryk, perspektiver og erfaringer, som er opstået. Hensigten med rapporten er således at gengive multiple fortællinger om erfaringer og oplevelser, der i deres helhed kan give læseren en fornemmelse for modelprojekternes erfarede direkte og indirekte virkninger. Tilgangen er case-baseret med afsæt i narrativ teori. Via fortællingerne er der skabt viden om, hvordan noget er eller var ved at gengive et virvar af krydsende, modsigende og alligevel sameksisterende fortællinger og herefter kondensere den mening, som disse fortællinger udtrykker.

Erfaringerne kommer til udtryk via nogle udvalgte stemmer, der er hentet fra en række kvalitative interviews gennemført fra efteråret 2013 til foråret 2014. De interviewede har det til fælles, at de på forskellige måder har været involveret i projektet og derfor kan sige noget forskelligt om, hvordan det har været at deltage.

Gennem rækken af samtaler med forældre og projektledere er der opstået en samling rørende og spændende fortællinger. I det følgende beskrives overordnet de intentioner, som satspuljen Børns trivsel er udviklet fra. Såfremt dette ikke er relevant eller interessant, kan man i stedet springe direkte videre til fortællingerne fra interviewpersonerne. Det skal understreges, at denne rapport kun afspejler de oplevede erfaringer. For erfaringer med fx organisering henvises til rapporten "Tværgående afrapportering af kommunernes midtvejsevaluering. Sundhedsstyrelsen 2013", som findes på sundhedstyrelsen.dk, hvor også den afsluttende evalueringsrapport er at finde. Det er udelukkende fortællinger fra de involverede parter, der bærer nærværende rapport.

2

TO MODELPROJEKTER I EN SATSPULJE

– MED UDGANGSPUNKT I TIDLIG FOREBYGGENDE INDSATS

Satspuljen er udmøntet til to forskellige modelprojekter. Det ene modelprojekt hedder *En god start – sammen*. Det er et fødsels- og familieforbereende tilbud til forældre fra ca. 8 uger før fødslen, til barnet er ca. 3 år. Det er et tværfagligt og tværsektorielt projekt forankret i sundhedsplejen, og 10 kommuner fra alle dele af landet har deltaget i dette: Glostrup, Horsens, Hjørring, Høje Taastrup, Lolland, Nyborg, Odense, Syddjurs, Tønder og Vordingborg.

Det andet modelprojekt er et lærings- og vejledningsforløb med samtaler med forældre, der har børn i alderen 2-5 år. Modelprojektet har fokus på samspillet mellem forældre og børn. Selve indsatsen hedder *ICDP Sund* (står for International Child Development Programme med en integreret sundhedsdimension). *ICDP Sund* varetages af uddannede *ICDP Sund* instruktører, som er pædagoger og sundhedsplejersker. Fire kommuner har deltaget i dette: Esbjerg, Holbæk, Ishøj og Kolding.

Som en del af de to modelprojekter (*En god start – sammen* og *ICDP Sund*) har der i alle kommuner været et supplerende tilbud, *Let Vejen*. Det er tilbudt til familier med særlige behov eller ønsker i forhold til at udvikle kompetencer, hvad angår sund mad, fysisk aktivitet, leg og samvær i familien. *Let Vejen* er udviklet af Fødevarerstyrelsen og har været

et faciliteret forum for forældrene, forestået af sundhedsprofessionelle ud fra et manualiseret program. De steder, hvor *Let Vejen* har fungeret særlig godt, har det skabt unikke selvvalgte netværksmuligheder fx med facebookgrupper og private møder forældrene imellem. Erfaringer med *Let Vejen* er ikke inkluderet i denne rapport.

Læs mere om indholdet i de to modelprojekter i bilag 1.

2.1 EN TIDLIG FOREBYGGENDE INDSATS

Begge projekter har haft til formål gennem en tidlig forebyggende indsats at stimulere, understøtte og styrke forældrene evne til selv og i fælleskab med deres nære netværk at varetage forældreskabet. Med et narrativt begreb er dette at arbejde for omsorgsgivernes samlede agency eller civilsamfundets empowerment. I en sundhedspædagogisk sammenhæng er begrebet handlekompetence. På hver sin vis understøtter indsatserne forældrenes, familiernes og netværkets handlekraft ved at uddanne og træne forældrene i at blive kompetente omsorgsgivere.

Modelprojekterne kan beskrives som to strukturerede afprøvninger af omhyggeligt udviklede tidlige indsatser for børns sundhed og trivsel. Begge modelprojekter bevarer ansvaret for børnenes sundhed og trivsel hos deres forældre, understøttet af professionelles viden og kunnen.

2.2 MODELPROJEKTERNES LÆRINGSTILGANG 1:1:1

Modelprojekterne har fra første færd, kick-off seminaret, ladet sig inspirere af en pragmatisk læringstilgang. Det er en tilgang, der i al sin enkelhed fokuserer på det at gå fra noget kendt (det kendte tilbud, det eksisterende samarbejde eller den gængse professionsfaglige forståelse), derpå tilføre noget nyt, (det nye koncept, den nye organiseringsmulighed) og med dette et nyt erfaringsgrundlag at stå på. Den pragmatiske læringsbevægelse ligger kort sagt i at etablere en helt ny erfaring, der skubber til det kendte, men også inddrager og lytter til vigtige erfaringer og eksisterende viden, der skal med videre. Ved at bringe det kendte og det nye sammen kvalificeres det nye, indenfor projektets rammer, og dermed muliggøres det næste skridt. Det næste skridt forstået som den videre udvikling og næste bevægelse, på vejen hen mod at udvikle kommunens kommende tilbud til familier med spæd- og småbørn.

Læringsprincippet om at gå fra det kendte, give plads til at afprøve og gøre sig erfaringer med det nye, for derefter at se på effekter og udvælge, hvad der skal med videre fremadrettet; hele den bevægelse kan kaldes for et lærings- og forandringsprincip, der står i forholdet én til én til én (1:1:1) = det kendte: det nye: det næste. Princippet er, at nye lærings- og forandringsmuligheder kun kan blive ordentligt aktiveret gennem nye erfaringer, som skaber det næste. Det sker, når man kaster sig ud i det uopprøvede, hvor man som professionel mærker, at man på vegne af sin organisation har gang i noget nyt, der endnu mangler at stå sin prøve i samarbejdet. Det sker i særlig grad, når man bevæger sig i et vanemæssigt og velkendt fagligt område med veldefinerede faglige praksisser. Udfordringen er at blive ved med at prøve det nye af og sammen løfte kvaliteten i alle de tværfaglige projektbestræbelser, så nye erfaringer både kan evalueres og kvalificeres med henblik på evt. senere velbegrunnet implementering. Det kvalificerende aspekt i dette læringsperspektiv består i at evaluere på måder, der i særlig grad har fokus på, hvordan noget virker, og hvordan denne virkning fremadrettet kan tilføre den sundhedsfaglige praksis noget nyt og værdifuldt. Målet er i sidste ende læring og udvikling af forandrede og hjælpsomme praksisser via nye metodiske tilgange og på baggrund af grundig evaluering og refleksion.

I et sådant læringsbillede hviler tilgangen til forældrene på en særlig samskabelse mellem borger og kommune, hvor forældrenes aktive deltagelse ikke bare er velkommen, men en

grundlæggende forudsætning for at lykkes. Denne ambition kan kun lykkes ved at arbejde relationelt og med afsæt i en nærværende, respektfuld og ligeværdig dialog. Dialogen vil sine steder være præget af, at der allerede er gældende viden og anbefalinger, men også af, at ingen fagpersoner eller myndigheder på forhånd kan gennemskue, hvad der er de styrende realiteter, perspektiver og nærmeste potentielle udviklingszone for læring, sundhed og trivsel i en familie og dermed i et barns liv.

2.3 TVÆRFAGLIG INDSATS OMKRING SMÅ BØRN

I begge modelprojekter er der sket læring om betydningen af tværfaglighed i den tidlige indsats for små børns trivsel. Jordemødre, sundhedsplejersker og pædagoger, såvel som læger, diætister, sexologer og andre har været involveret og har gjort sig helt nye erfaringer med planlagt og struktureret samarbejde. I *En god start – sammen* er det især jordemødre og sundhedsplejersker, der har været kollegaer, mens det i *ICDP Sund* har været sundhedsplejersker og pædagoger, der er gået på arbejde sammen. De fælles forpligtelser og de fælles oplevelser har givet pote, i overvejende grad igennem konkrete oplevelser af større rækkevidde og større virkning i såvel professionelt meningsfyldte som fagligt relevante indsatser for børns trivsel.

Gennem hele projektperioden har møderne med de andre professionelle i midlertidige kollegiale fællesskaber været fyldt med historier om at blive glædeligt overrasket over effekterne, at være imponeret over hinandens faglighed, at have lyst til at fortsætte og udvide samarbejdet med hinanden. Der har selvfølgelig også været fortællinger om strukturelle forhindringer, sektorielle "grænsebomme" og lejlighedsvis kommunikationsproblemer mellem faggrupperne, men de er mindre i fokus i denne afrapportering.

2.4 ORGANISERINGEN BAG VED PROJEKTERNE

Kendetegnende ved alle 14 projekter er, at der er mange, der har arbejdet "bagved" projekterne, og som derved har bidraget til effekterne. Projektledere, projektansvarlige, arbejdstidsplanlæggere og mange flere, der med og har strakt sig langt på projekternes vegne. Deres arbejde er helt afgørende for, at kommunerne kan lykkes med så store satsninger. Det kan man ganske nøjternt konstatere, fordi projektets livsbetingelser, dvs. om projektet er fuldt levedygtigt eller ikke, i dén grad er forbundet med organisationsstrukturen omkring kerneaktiviteterne. Kommunerne har gjort sig mange erfaringer om omfanget af projektstyringen, evalueringsarbejdet og det store ressourceforbrug i den daglige drift af projekterne.

Det er betydningsfuldt, at også disse satspuljeprojekt-praksiserfaringer inddrages i fortællingen om satspuljen Børns trivsel. Det har betydning, fordi kommunens oplevelse af, hvorvidt projektet glider ind på plads mellem alt det andet, også kan påvirke beslutningen om at forlænge eller forankre modellerne efter projektperiodens ophør. Det er proceskonsulentens opfattelse, at beslutningen om hvorvidt projekterne sluttelig integreres i kommunen ikke alene afhænger af overvejelser om projekternes kvalitet og økonomi. Projektets bæredygtighed kan også blive vurderet på, hvad der har været af vanskeligheder rundt omkring projekterne undervejs i projektperioden. Denne læring om forudsætninger for veludførte satspuljeprojekter er ikke systematisk samlet op i denne afrapportering, men skinner igennem udsagn fra mange af de involverede parter og er en erfaring fra kommunerunderne i projekternes sidste års tid.

2.5 HVAD HAR PROJEKTERNE VIST OS?

De mange fortællinger, som udspringer af deltageres meget forskellige stemmer, ståsteder og intentioner med at være med i projekterne, har vist, at projekterne generelt set har været meget værdifulde for såvel kommunerne som de interviewede forældre, og at de har kastet vigtige erfaringer og læring af sig.

Som det vil fremgå af det følgende, er der især to væsentlige aspekter af modelprojekterne, som kan vise sig at blive vigtige i den fortsatte udvikling af kommunale tilbud til børn og familier. Det ene aspekt er udviklingen af en unik platform for samtale, læring og netværksmulighed for forældrene og blandt forældrene. Det har skabt vigtige erfaringer, relevant viden og en ny oplevelse af handlekraft og forældrekompetence hos mange deltagende mødre og fædre, at være i et læringsrum sammen. Det andet aspekt handler om det tværfaglige og tværsektorielle samarbejde. Der er gennem projekterfaringerne opstået vigtig læring i forhold til udviklingen af nye organisatoriske tilgange og tværfagligt samarbejde fx mellem pædagoger og sundhedsplejersker i kommunerne i *ICDP Sund* projekterne og i samarbejdet mellem kommune og region, hvad angår *En god start – sammen* og samarbejdet mellem jordemødre og sundhedsplejersker.

Formålet med rapporten er som tidligere nævnt at sætte fokus på, hvilken oplevet virkning modelprojekterne har haft for de involverede parter. Formidlingen tager således afsæt i de alsidige og meget forskellige erfaringer og oplevelser, som de tager sig ud fra modtagerens perspektiv. De illustrative cases viderebringer fortællinger om, hvad der har virket, og hvordan det har virket, på godt og ondt. Erfaringerne peger på, at satspuljen har været med til at skabe vigtige erfaringer både hos den enkelte forælder og hos projektledere og i nye tværfaglige og integrerende samarbejdsflader. Kort sagt nye måder at formidle viden på og være sammen på for forskellige professionelle i forskellige sektorer og for de involverede forældre. Modelprojekterne har for familiernes vedkommende skabt rammerne for et værdifuldt og lærerigt samvær, og en vigtig mulighed for netværksdannelse og tilegnelse af konkret og relevant viden.

Blandt projektlederne er der enighed om, at forløbene, overordnet set, har været gode, og at "det har virket". Spørgsmålet er imidlertid, hvad der egentlig har virket for familierne og for de professionelle. Sundhedsplejersker, pædagoger, jordemødre, forældre og projektledere har alle bestræbt sig på at få det til at fungere. Det er fra modtagernes unikke perspektiver, at erfaringer og oplevelser, som udtrykkes i de følgende fortællinger, er udsprunget.

OM FORÆLDREFORTÆLLINGERNE

Med rapporten ønsker Sundhedsstyrelsen at give stemme til nogle af de forældre, der har været med i projekterne, og som derfor har erfaret projektets virkninger i deres egen familie. Forældre fra over halvdelen af de deltagende kommuner og fra begge modelprojekter er repræsenteret i rapporten. Kommunerne er valgt ud, så de dækker bredt ud over landet. Familierne er udvalgt og kontakttet af projektlederne. Uanset dette er det ikke nødvendigvis repræsentative forældreerfaringer, da det naturligvis primært er de, der har overskud og lyst til at dele ud af deres erfaringer, der har deltaget. Det er således en grundlæggende præmis for læsningen af det efterfølgende. Forældrenes fortællinger har imidlertid demonstreret et meget stort spænd i oplevelsen og vurderingen af projekternes mange aktiviteter og de rammer og samværsmuligheder, der har været inviteret til. Det er dette spænd, der søges belyst med de efterfølgende udvalgte citater.

Interviewene er anonymiserede, og navnene ændrede for at sikre fortroligheden.

GRUPPEINTERVIEW

En af de metodiske tilgange, som denne rapport hviler på, er gruppeinterviewet. Dette gør sig gældende for begge modelprojekter. 8 ud af 10 interviews har været gennemført som gruppeinterview. I nogle tilfælde har det været med deltagelse af to forældre fra hver sin familie, i andre tilfælde har det været med deltagelse af både mor og far, fra den samme familie. Fordelene ved gruppeinterviewene har i forhold til de deltagende forældre været, at de har haft flere muligheder for at huske og genopleve deres mange erfaringer fra forløbet, understøttet af flere muligheder end ved individuelt interview, fordi hukommelsen er blevet understøttet af at sidde sammen med andre forældre, eller en ægtefælle/partner, som også har deltaget i samme forløb.

Gruppeinterviewet udgør en fælles oplevet referenceramme med oplevelser og erfaringer, der både er beslægtede og samtidig meget forskellige. Der har været beslægtede erfaringer, fordi den manualbaserede strukturerede tilgang har været ens for alle forældrene og beslægtede erfaringer, fordi det grundlæggende menneskelige vilkår, der handler om at blive mor og far og tage vare på såvel forældreskab som parforhold, rummer glæder, bekymringer og fremtidige overvejelser, der er delte og genkendelige blandt de fleste forældre.

Gruppeinterviewet har samtidigt bidraget til at markere mange forskelle, fordi oplevelsen af forløbene ganske enkelt har betydet noget forskelligt, afhængigt af det personlige perspektiv og det særlige individuelle erfaringsgrundlag og værdisæt hos den enkelte forældre. Endelig rummer gruppeinterviewet den fordel, at forældrene under interviewet har kunnet skiftes til at være i fokus, og dermed have tid til at nå at lytte til hinanden, komme i tanke om oplevelser, og i det hele taget nå at besinde sig og vælge ud, i forhold til hvad der nu engang var vigtigt for dem at få sagt. Gruppeinterviewet og den narrative tilgang, har givet forældrene muligheden for at aktivere kendte erfaringer.

Samtidig har en del forældre også nævnt den sidegevinst, at selve interviewet udgjorde en ny ramme, der i sig selv har givet dem en mulighed for yderligere at bearbejde de mange oplevelser og betydningen af hele forløbet, på afstand. Således kvitterer flere forældre positivt for muligheden for igen at tage stilling til hele forløbet.

Der har været to formål med *ICDP Sund* modelprojektet. For det første at anvende en evidensbaseret metode (ICDP) til samtaler med forældre til børn i alderen 2-5 år i dagtilbud om vanskeligheder i samspillet med deres børn og/eller om forhold, der knytter sig til barnets sundhed fx begyndende overvægt, manglende fysisk aktivitet, hyppige infektioner med deraf følgende fravær o.a.. For det andet at styrke pædagoger og sundhedsplejerskers samarbejde om udsatte børns sundhed og trivsel. *ICDP Sund* er således en videreudvikling af ICDP, forestået af University College Nordjylland, der er certificerede ICDP undervisere. Som udgangspunkt har der været tilbudt et forløb på 8 mødegange med hvert sit overordnede tema. Desuden har der været et tilbud om også at kunne deltage i *Let Vejen* for de forældre, der ønskede det.

Den anerkendende tilgang i *ICDP Sund* instruktøernes måde at tilbyde samtalerne på, har i de bedste tilfælde givet forældrene en mulighed for at blive hørt og set og få anledning til at kunne betragte sig selv som betydningsfulde og kompetente voksne, der kan forandre uønskede handlemønstre eller uhensigtsmæssig sundhedsadfærd med støtte fra professionelle. Dette har for nogle forældres vedkommende fornyet og forstærket den positive selvførelse og følelsen af at være "god nok". Det har hos nogle forældre også skabt anledning til at give den positive oplevelse af anerkendelse videre til deres barn.

Interviewene med forældrene giver mange eksempler på, at det kan have gavnlige effekter, når sundhedsprofessionelles stemmer og erfaringer kommer med ind i forældreskabet, på en lyttende og anerkendende facon.

Helle fortæller om at lære at kunne booste sit barns selvværd

Helle, mor til en Emma på 5 år, fortæller om, hvordan hun oplevede at komme med i et *ICDP Sund* forløb, og hvilken effekt samtalerne blandt andet havde:

AT HAVE MANGE KONFLIKTER

"Jeg kom med i projektet, fordi min datters pædagog havde fortalt om det. Efterfølgende henvendte jeg mig til hende (pædagogen) for at høre noget mere om det. Hun syntes, det var noget, jeg skulle prøve, hvis jeg havde lyst, fordi det måske kunne hjælpe mig i hverdagen i forhold til de mange konflikter, jeg ofte havde med mit barn, hvilket jeg allerede havde givet udtryk for på en lidt frustreret måde. I den periode havde jeg det svært med Emma. Hun var tit meget vred på mig, når jeg hentede hende, og hun kunne reagere meget temperamentsfuldt og hurtigt gøre mig sur. Det var hårdt at opleve, og det var svært at høre mig selv sige, at jeg havde et barn, der var rigtig træls! Det var hårdt at være "den dumme mor". Jeg kan huske, at jeg ofte følte mig malplaceret. Jeg kunne slet ikke genkende mig selv, og jeg havde ikke lyst til at være sådan. Sådan plejede jeg ikke at være. Det var en ond cirkel, og det var svært at bryde med de mange sure diskussioner. Det var grunden til, at jeg kom med i forløbet. Jeg ville ha' min Emma igen – og hun ville ha' sin glade mor tilbage..."

AT LÆRE AT BOOSTE SIT BARN SELVVÆRD

Jeg kunne bruge forløbet på den måde, at jeg blev mere bevidst om, hvordan jeg gjorde og sagde ting. Jeg fandt hurtig ud af, hvor stor betydning det med selvværdet har. Det der med at se bedre på sig selv, det er vigtigt. Og måden, man siger tingene på, gør også en stor forskel især for en pige som Emma, som er en meget følsom pige, der har det med at tage alting til sig. Det handlede om ikke at tage oplevelser fra Emma og lade være med konstant at forsøge at rette på hende eller ændre hendes følelser, så de passede til mine egne. Det handlede samtidig om at inddrage hende på en bedre måde... i mange forskellige ting i hverdagen, i stedet for bare at planlægge det hele i mit eget hoved. For mit vedkommende var det vigtigt at begynde at få øje på alt det gode – få øje på de positive sider. Det var alt sammen med til at booste Emmas selvværd. (...) Det handler nok om at blive set i et nyt lys.

AT HOLDE FAST I DET NYE

Det er jo ikke, fordi man ikke selv kender til de gode måder, det kan bare være svært at holde fast i – og føre ud i livet på egen hånd. Især når man er lidt presset i forvejen. Der har samtalerne og vejledningen været en stor hjælp. I starten kunne det godt være sådan lidt lektieagtigt. Men jeg er glad for mappen og kigger i den en gang imellem. Jeg er faktisk overrasket over, hvor godt det har virket. Jeg har også selv prøvet det på en veninde – og jeg bruger det stadig selv. Jeg tænker også over de mange gode samtaler, jeg har haft i forløbet. Det hele har været spændende!”

(Helle, mor til Emma på 5år)

Fatima fortæller om det gode samarbejde med fagpersoner

Fatima, mor til Zarah 4 år, fortæller om, hvordan det hjalp at være med i *ICDP Sund* forløbet, både i forhold til hendes oplevelse af sig selv som mor og i forhold til at tro lidt mere på sin egen oplevelse af sin datter. Hun fandt også ud af, at det kan være helt i orden at gøre forskel på sine børn og at sundhedsplejersken var en god hjælp i et helt konkret spørgsmål:

AT LÆRE AT TALE OM DE POSITIVE TING

”Jeg snakkede med en mor, som havde prøvet det (ICDP Sund), hun sagde, at det var spændende, og anbefalede det. Det var nogle gode samtaler. Jeg kunne godt lide at tale om de positive ting. De ting, der allerede fungerede godt. Fx kan min datter godt lide at tegne, og nu er jeg blevet bedre til at give hende lov til at tegne videre, når jeg kommer for at hente hende, (fra børnehaven). Før tænkte jeg tit, at vi skulle hurtigt hjem, fordi jeg også har travlt med andre ting, men nu har det ændret sig. Min pige er også vigtig”.

AT GØRE FORSKEL PÅ SINE BØRN

Samtalerne med Anne Marie (pædagog) var en stor hjælp i forhold til begge mine piger. Min datter Yasmin har en lillesøster på 2 år. Og det har tit været meget svært. Når den store fik noget, så skulle den lille have det samme. Så måtte jeg købe to – af alting! Jeg følte, at jeg skulle gøre det, hvis jeg skulle være en god mor. Jeg har selv reflekteret over, at den lille ikke behøver at ha det samme hele tiden. Det behøver ikke at være sådan. Nu kan jeg godt sige nej til den lille, når hun vil ha det samme som sin storesøster. Nu er det dejligt, fordi jeg kan stoppe dem. Det er jo to forskellige børn.

AT TALE MED SUNDHEDSPLEJERSKEN

En anden god ting var samtalerne med Bodil (sundhedsplejerske). Jeg fortalte hende, at Yasmin tit havde ondt i maven, og at jeg var bekymret for det. Lægen havde sagt, at hun ikke fejlede noget, og at det var normalt i perioder at få lidt ondt i maven. Men Bodil lyttede til mig, og hun sagde, at hun troede, at det måske var laktoseintolerans. Så snakkede jeg med lægen igen, og Yasmin blev undersøgt. Det viste sig, at Bodil havde ret, og at hun havde laktoseintolerans.

Betina og Majbritt drøfter deres oplevelser

I et gruppeinterview fortæller to mødre om deres oplevelse af at blive inviteret ind i projektet, om redskaber, der er meningsfulde i forhold til konkrete problemer i familien, om at føle sig anerkendt som forældre, og om hvordan forløbet har hjulpet dem til at sætte nye rammer for samværet mellem børn og forældre:

AT UNDRE SIG OVER TILBUDET

Først tænkte jeg, at det var lidt mærkeligt at komme med i det her projekt, men da jeg først kom i gang, syntes jeg, det var godt nok. Det var spændende med de små opgaver, vi havde hver uge – selvom jeg må indrømme, at der godt nok var mange. Det handlede jo både om det personlige – det følelsesmæssige og det anerkendende – og hvor vi nu var henne med os selv? Det er mange ting i det.

(Betina, mor til Josefine, 5 år)

AT KUNNE TAGE ALLE MULIGE STEDER HEN SAMMEN MED BØRNE

For mig har det handlet om at lade være med at gå så meget op i, hvad folk tænker om en. Det var en af de ting, jeg fik at vide på kurset. De sagde: prøv nu at lukke af for, hvad andre måske mener om dig og kig på, hvad du, som mor, mener, er vigtigt for dine børn. Jeg har i hvert fald ikke brug for at gå rundt og tænke på, hvad folk nu synes om mig, fordi jeg har fem børn, og det nogen gange kan se kaotisk ud. Nu er der kommet meget mere ro på. Men det har helt sikkert været meget kaotisk og uoverskueligt. Min ældste søn har en ADHD diagnose – og Simon (red: det barn, der gik i børnehaven, og som der især var i fokus i forløbet), han er i udredning i øjeblikket, fordi han måske også har lidt af det, eller i hvert fald er påvirket af det fra sin storebror. Det er faktisk først efter det kursus (ICDP Sund), at jeg kan tage mine børn med i Bilka – det har aldrig kunnet lade sig gøre før. Der røg Simon rundt og daskede til folk og væltede alting. Men nu er der kommet ro på, og nu kender mine børn grænsen. Og de respekterer det, når jeg siger hertil og ikke længere. Nu kan vi tage alle mulige steder hen sammen.

(Majbritt, mor til Simon 5 år)

AT FÅ NYE REDSKABER

For mit vedkommende var det meget brugbart med nogle redskaber til min datter Josefine. Hun var meget udad-reagerende og havde en masse aggressioner. En af pædagogerne talte med mig om det; om alt det, der tit skete, når jeg kom og hentede hende. Jeg kunne faktisk ikke styre hende, selvom jeg prøvede og forsøgte at være meget anerkendende. Jeg havde svært ved at sætte grænser for hende. Så kunne jeg godt få et par lussinger og et spark af hende! Hun var virkelig gal på mig. Og jeg var frustreret over det og tænkte

– hvor kommer det fra? Og hvordan får jeg sagt, nu er det nok! Hvordan sætter jeg grænser? Der fik jeg lidt svedeture på ikke! Fordi pædagogerne jo også står og kigger på det. Med kurset fik jeg ligesom nogle byggesten og en struktureret tilgang, så jeg langsomt kunne ændre tingene og ikke blive frustreret over, at ændringen ikke lige kom nu og her. Da jeg først kom i gang, fandt jeg ud af, at det ikke bare handlede om en enkelt ting – fx samspillet ved aflevering og afhentning. Jeg fik ligesom gravet op i mange grundlæggende ting.

(Betina, mor til Josefine, 5 år)

AT SKABE POSITIVE CIRKLER

Ja.. sundhedsplejersken var også rigtig god til at anerkende de mange gode ting, man gjorde, og de var opmuntrende, hvis ikke tingene lige lykkedes den første gang, man prøvede noget nyt. Børnene skal også lige vænne sig til det. Det kræver jo lidt tilpasning fra begge sider. Men det var rigtig rart at mærke, at det virkede! Der fik jeg virkelig indset, at du kan ikke hele tiden få øjeblikkelig bekræftelse for det, du gør som mor. Det tager tid. Der skal skabes en ny positiv cirkel, og det kræver tilpasning hos både mor og barn, for at det kan lykkes.

(Betina, mor til Josefine, 5 år)

AT LÆRE AT SÆTTE SINE EGNE GRÆNSER

Det har været dejligt at få styr på så meget af det rod, der er. Jeg har ændret nogle af mine vaner og lært at bruge nogle af redskaberne. Fx en dag kom jeg for at hente Simon i børnehaven.

Jeg er lige kommet ind ad døren og kan se, at Simon er helt oppe og køre, og så siger Tove (pædagog): Skal du ikke lige ha dig en kop kaffe, Majbritt? Så siger jeg niks! Jeg skal ikke ha' kaffe i dag. Jamen, du er jo lige kommet, siger hun så. Ja, men det kan han ikke i dag, det er han slet ikke til! Jamen, det er fint, siger hun så. Og så siger hun (Tove): der har du jo faktisk lært dig selv nogle ting ikke!? Du siger dertil og så ikke længere. Det er rigtig godt! Det betyder så, at jeg nogle gange må sige nej til noget, som jeg måske selv har lyst til og i stedet give min dreng fred og komme hurtigere af sted sammen. Og så undgår vi, at det hele bliver værre og værre, og jeg begynder at skælde ham ud. Jeg stopper mig selv lidt oftere i at gøre ting, hvis det ikke lige passer med børnene. Det er nok nogle af de der redskaber, jeg har taget med mig og lært at bruge. Kurset har også hjulpet i forhold til det der med at se forskelligt på, hvad der er barnets behov, og hvad der er omgivelsernes behov.

(Majbritt, mor til Simon, 5 år)

AT LADE OPVASKEN STÅ OG SÆTTE SIG NED MED SIT BARN

Det var fx en rigtig god opgave at skulle gå hjem for at prøve at få øje på en lille solstrålehistorie. At prøve at få øje på noget, der bare lykkes og gik rigtig godt, men som man måske ikke lige fik set eller tænkt over i hverdagen. Det blev til nogle dejlige AHA oplevelser, hvor man samtidig fik oplevelsen af, at man fik skabt et nærvær med sit barn. Så får man øje på, at det hele ikke bare er kaos, man ser de små gode detaljer. Man ser pludselig, hvordan børn kan hjælpe hinanden, eller måske bare forsøger at gøre en lille forskel. Det var en rigtig god besked at få: gå hjem og vær sammen med dit barn. Kig på dit barn og

prøv at få en oplevelse med det. Eller sæt dig ned og tegn en tegning sammen med dit barn til næste gang – og husk nu at lade opvasken stå imens. Det jo vigtigt at blive gjort opmærksom på ikke! For børn er jo ligeglade med, om der står en opvask, eller om der er vasketøj, der skal ordnes, det er jo nærheden der tæller. Det har været en stressfaktor for mig før i tiden – for det er så svært at lægge de praktiske og huslige ting fra mig – og det samme med studiebøgerne; lægge dem fra mig, og i stedet bare sætte mig ned og ha' nærheden med min pige – og sidde og tegne lidt med hende.

(Betina, mor til Josefine, 5 år)

AT FÅ MASSER AF SELVTILLID SOM MOR

Det har været godt at komme derhen og få en masse selvtillid – og få at vide, at mange af de ting man gjorde var godt! Det var fint at høre, at du skal bare lukke verden ude, når du vil ha en ordentlig kontakt med dit barn eller vil stoppe en opførsel, på en god måde. Det må du godt! Det nytter ikke noget bare at lade barnet fare rundt og søge alle dine grænser. Det nytter ikke noget, hvis dit barn ikke kan mærke, hvem du er, og hvad du vil.”

(Majbritt, mor til Simon, 5 år):

AT BLIVE EN MERE GLAD OG AFKLARET MOR

Før i tiden var jeg meget følsom i forhold til børnene og de ting, som de sagde. Jeg kunne blive meget ked af det, og det påvirkede mig meget, hvordan det hele føltes med børnene. Nu er jeg blevet mere glad, eller jeg kunne også sige mere afklaret. Fordi jeg har fået nogle redskaber til ikke at have alt det rod oven i hovedet og gå og tænke på, om jeg nu gør, det godt nok.

(Majbritt, mor til Simon, 5 år)

AT KOMME TIL AT TÆNKE OVER SINE AMBITIONER SOM MOR

Lige så længe jeg kan huske, har jeg altid forsøgt at være meget ambitiøs. Jeg skulle i hvert fald være en god mor, og stjernen i min datters liv, og alle skulle bare se, at jeg havde overskud. Og at jeg kunne købe det dyreste tøj til hende og sådan noget... Men det virker jo bare ikke helt vel!! (smiler). Det faldt ligesom hurtigt til jorden (griner). Lige meget hvor ambitiøs jeg prøvede at være, også med mit studie, så fandt jeg hele tiden ud af, at det virker jo ikke rigtig. Jeg har det sådan, at der stadig gerne må være ambitioner, men nu er jeg blevet mere tænkende. Siden at jeg kom med i ICDP Sund forløbet, så har jeg lært at tænke mere over mine ambitioner. Jeg er blevet mere tænkende, og jeg tænker lidt dybere over tingene, end bare at forsøge at virke som en god og rigtig mor. Og ved at jeg er blevet mere tænkende, så er det, som om mine ambitioner virker meget bedre nu – og jeg er blevet mere glad. Det er jo en proces, jeg skal igennem hele tiden. Jeg skal finde ud af: ok hvor er jeg henne lige nu?! Hvorfor reagerer jeg, som jeg gør? Er det mig, der er sur lige nu – eller er det hende (datteren). Det er ok at finde ud af, at det handlede om mig. Og så gå hen til hende bagefter og sige: at der blev mor lidt for sur, og det er bare mig, der har haft en dårlig dag. Det er ting, man gerne må sige til sit barn.

(Betina, mor til Josefine, 5 år)

Med disse forældrestemmer er givet et billede af den oplevede effekt set fra forældrenes perspektiv. Afslutningsvis skal lyde en afslutningsreplik fra en far, hvor begge forældre har deltaget i forløbet:

Vi skylder Sundhedsstyrelsen en stor tak, for at vi har fået lov til at deltage i dette forløb. Det har givet os så meget som forældre og familie.....Jeg følte mig helt høj efter vejledningerne, og jeg er så ked af, at du (vejlederen) ikke kommer mere – det her kunne jeg godt fortsætte med hver 3. måned, ja måske indtil de flytter hjemmefra (vejlederen: ... børnene er kun to og tre år).

I forbindelse med udsagnet, fortæller vejlederen supplerende: *De fortalte, at det at få lov til at sætte sig sammen med en vejleder, som har holdt fokus på deres børn og børnenes trivsel, har været så givtigt, og at de føler, de har fået nogle fantastiske redskaber, som de virkelig kan bruge fremadrettet.*

Logo for modelprojektet ICDP Sund

FORTÆLLINGER FRA EN GOD START – SAMMEN

I modelprojektet *En god start – sammen* (EGS-S) er indsatsen tilrettelagt ud fra tre dimensioner. En vidensdimension, en netværksdimension og en tredje dimension, der tager afsæt i tilknytningsteori.

Forældreuddannelsen har været rettet mod alle forældre begrundet i viden om, at man ikke kan vide, hvem, hvornår og hvordan man bliver udsat, når man bliver forældre. Modelprojektet har desuden indeholdt særlige tilbud til forældre, der havde behov for ekstra støtte og vejledning fx gennem *Let Vejen* og ved ekstra hjemmebesøg ved "egen" sundhedsplejerske.

EGS-S forløbet varer lidt over tre år, fra de sidste 8 uger af graviditeten og indtil barnet er lige omkring tre år. Spørgsmålet om hvor længe, hvordan og hvor intenst et kursus skal være, har været en gennemgående overvejelse. Det har affødt en række relevante refleksioner i forhold til, hvordan man fastholder forældrenes interesse og deltagelse i kurserne. Dermed er der fokus på det helt relevante spørgsmål, hvor længe skal forældrekurserne egentlig vare? Er der et vindue for, hvor længe forløbet overordnet set føles nyttigt og relevant for både mor og far? Hvorfor er det overhovedet vigtigt at mødes med andre kommende forældre, og hvad skal man tale om?

Der har været vigtige refleksioner hos mange instruktører over, hvor længe forløbet ideelt set skulle stå på, og hvordan mødegangene skulle forberedes og faciliteres. Hvor lang tid kan man håbe på at holde et godt tilbud kørende, uden at der opstår en gensidig følelse af, at man skaber lidt for store forpligtigelser og kommer til at "lægge beslag" på forældrenes tid og kræfter, især når barselstid bliver til arbejdstid i en familie. Denne balancegang kan der gives forskellige svar på afhængig af, hvilke forældre man taler med og for den sags skyld også, hvilke projektledere og instruktører, man interviewer, afhængigt af hvem der har stået for det enkelte forløb.

Der er ingen tvivl om vigtigheden af og det inspirerende ved at knytte sociale bånd mellem børn og voksne og skabe netværk forældre imellem. Det går hånd i hånd med videndimensionen og hele målsætningen om at skabe et fælles videns grundlag i et samarbejde mellem forældre og sundhedsprofessionelle med henblik på at skabe grundlaget for kompetent og omsorgsfuldt forældreskab. EGS-S's måde at være netværksskabende, ressourceorienteret og kompetenceskabende i samspillet med forældregrupper, kan karakteriseres som en tilgang, der er præget af både empowerment og udvikling af forældrenes handlekompetence. Ved at trække på egne og andres ressourcer og ved at blive inspireret af andres måder at være forældre på er formålet at støtte forældrene i at blive i stand til ved egen kraft at skabe et endnu stærkere og mere kompetent forældreskab. Dette aspekt omkring empowerment tankegangen i satspuljen, synes heldigvis også at falde sammen med oplevelsen hos forældrene. Mange af forældrene fortæller, at det har været godt, skabt netværk, åbnet døre, skabt erkendelser og hjulpet dem med at sætte vigtige spørgsmål ind i nye perspektiver. Projektet har således bidraget til at skabe fornyet handlekraft og øget trivsel for mange familier.

Det er gennemgående i alle fortællingerne, at forældrene giver udtryk for, at forløbene har været spændende og gode, og at det har givet anledning til mange frugtbare samtaler og kastet en masse nyttig viden af sig. Fx om det at få et barn, at tage vare på det og også tage vare på sig selv og på hinanden i parforholdet. Samtidig har kurserne for nogle forældres vedkommende netop formået at etablere eller udvide familiens netværk og bidraget til en oplevelse af øget forældretrivsel og selvværd.

Det er ikke alle forældre, der umiddelbart formår at skabe gode netværk og uden videre kan etablere nye relationer eller rent praktisk har mulighed for det, fx hvis man er tilflytter eller hvis hele ens vennekreds består af par eller singler, der endnu ikke har fået børn. EGS-S har givet forældrene mulighed for at danne netværk med andre i samme situation, nemlig at være helt nye familier, og samtidig tilbudt et refleksionsrum, hvor man i fællesskab med andre og guidet af sundhedsprofessionelle kan blive klogere på forældreskab og hinanden.

Forældrepar fortæller om, at betydningen af at kende sit sikkerhedsnet og om at kunne være fortrolig med andre i samme situation

Forældrene til 2-årige Josephine fortæller her om betydningen af at starte før fødslen og få skabt et sikkerhedsnet og om betydningen af at kende de sundhedsprofessionelle allerede før fødslen. Det betød bl.a., at der hurtigt blev skabt en fortrolighed med hinanden, og at det blev et sted, hvor det var i orden ikke at vide ret meget.

DER ER JO IKKE ET FACIT PÅ ALT

Mor: *At starte før fødslen var rigtig godt. Noget at det gode, tænker jeg, også var sikkerhedsnettet. Det at kende sikkerhedsnettet var vigtigt. Det at kende sundhedshuset og at ha' nogle kendte ansigter at diskutere omsorg og opdragelse med.*

Jeg glædede mig meget til at komme afsted. Det var skønt at mødes, og vi opbyggede mange gode relationer. (...) Det var godt på flere måder. Man trådte ligesom lidt ud af forventningerne og præstationen. Og fortroligheden gjorde, at det ikke var pinligt. Der var et samspil med de andre forældre, hvor nogle af de ting, der blev delt, var meget genken-

delige, og andre var det ikke. Men man kunne komme og sætte nogle af sine erfaringer og kompetencer i spil og ikke bare gå og være et klogt hoved. Der er jo ikke ét facit på alting – hvilket kan være svært, og noget jeg har skullet vænne mig til, det er måske især udfordrende for en jurist som mig (smiler). Et godt råd, jeg fik i starten af forløbet, var at lade være med at lytte for meget til andres gode råd og meninger, men lytte mere til sig selv. Det var vigtigt for mig.

SOM MAND VED MAN IKKE MEGET

Far: *De første 10-12 måneder var rigtig gode – og som mand ved man sgu ikke særlig meget. Jeg havde nok ikke sat mig ned og søgt og læst om det på nettet. Vi fik mange nyttige informationer, og jeg tror sådan et forløb sandsynligvis vil være godt i 1 års tid. Meeen, nogen gange undervejs – og måske især bagefter – kunne det måske godt blive lidt for langhåret og pædagogisk til mig. Vi lavede nogle øvelser, hvor det blev lidt for hypotetisk for mig. Sådan noget med, hvem der var i vores netværk nu – og hvem vi troede, der var i det efter fødslen og frem? Det blev lidt for spekulativt, ikke! Mine kolleger på værkstedet og jeg jokede lidt med det, og jeg sagde til dem, at hvis det blev for slemt, så ville jeg sende dem en besked, så de kunne give mig et lille ”redningsopkald”, så jeg kunne komme afsted derfra! (griner).*

DET HAVDE VI ALDRIG FÅET TALT OM

Mor: *Jeg kan ligeså godt være ærlig: nogle af de snakke vi havde med hinanden og de andre familier, havde vi aldrig haft, hvis ikke det havde været for det her kursus (griner og kigger på sin mand, der nikker og smiler til det).*

ET BARN, DER KAN GEBÆRDE SIG

Far: *Noget af det, vi gerne ville opnå med det her, handler for mig om at kunne tage på besøg hos andre mennesker med Josefine og stadig være velkommen bagefter. Med det mener jeg at andre mennesker også synes om at være sammen med ens barn. Det er også vigtigt for hende (datteren), fordi hun bliver et barn, der kan gebærde sig og blive et godt menneske.*

Et ungt forældrepar fortæller, at det var rigtig godt at høre, at de gjorde det helt OK

Forældrene til William på 2 år fortæller i interviewet især om betydningen af at blive mødt med anerkendelse fra en sundhedsplejerske – især når man er unge forældre, om det ligeværdige møde med andre forældre og om støtten til at være dem, man er.

AT VÆRE UNGE FORÆLDRE

Far: *Vi havde ikke hørt så meget om forløbet før. Den første gang var der ikke rigtig nogen, der sagde noget. Folk talte lidt om deres forventninger, og der var noget vejledning om børn og fødsler. Noget af det, jeg husker bedst, var hende sexologen..(med oplæg om sex og samliv efter fødslen). Vi var unge og lidt vilde dengang. Vi gik meget på stadion. Vi var nok lidt skeptiske i starten af forløbet.*

Mor: *Vi var lidt nervøse, vi var 22 år. Jeg havde aldrig nogensinde læst en bog om børn.*

AT BLIVE MØDT PÅ EN ANERKENDEDE MÅDE

Far: *Den første sundhedsplejerske vi havde på besøg, (på første hjemmebesøg, men som ikke var en del af EGS-S), virkede meget belærende og var lidt irriterende. Jeg kan især huske en situation hvor jeg sad med William på skødet. Han legede med en af de der*

gribepinde og sad og fægtede lidt rundt med den. Så sagde hun noget med, at det nok var en god ide, hvis jeg tog den fra ham. Det ignorerede jeg og lod ham bare lege videre med den. Og så knaldede han den selvfølgelig lige i smasken på mig! Det var selvfølgelig også lidt dumt, det kunne jeg godt se. Men hun skulle bare ikke sidde der og belære os om alt muligt. Hun virkede lidt nedladende, og det stod jeg helt af på.

Mor: *Sådan havde vi det begge to. Vi fik en følelse af, at det hele var en kontrol over, om vi nu gjorde det godt nok. Men så mødte vi Ulla (en anden sundhedsplejerske) bagefter. Hun var en del af En God Start, og hende har vi brugt rigtig meget. Hun har været vigtig for os. Jeg havde gavn af at blive støttet og hør, at det var ok, det vi sagde og gjorde med William. Det var også rigtig godt at møde de andre på holdet. I starten gjorde vi meget ud af, at det hele skulle være perfekt. Der var det rigtig godt at høre, at vi gjorde det helt ok. Vi slappede mere af og fandt også ud af, at man ikke behøver at styrte ud og købe sig fattig i udstyr. Vi havde nogle venner, der havde valgt genbrug, og det gav ligesom også lidt mere mening i vores tilfælde.*

DET LIGEVRDIGE MØDE MED DE ANDRE FORÆLDRE

Der blev også lavet en Facebookgruppe, der stadig kører. Vi har holdt kontakt med hinanden og mødes også privat. Det har i det hele taget været sjovt at følge de andres udvikling. Jeg synes, det var skønt at mødes. Forløbet har på mange måder været godt. Man ser andre måder at gøre tingene på, og vi har kunnet diskutere med hinanden. Men det har været på en måde, hvor alle var lige. Der var ikke nogen, der var bedre end andre. Der var ikke noget med "at vi har et hus!" og er finere på den.

DET ER JERES BARN, GØR HVAD I FØLER ER RIGTIGT!

Far: *Jeg sagde til mine venner: Jeg skal til mødregruppe, hvor der også må komme fædre med. Det har været helt fint. Jeg har faktisk savnet det lidt. Men nogle ting kunne jeg ikke bruge til en skid... fx når det er sådan noget terapeutisk eller det hele skal være etisk korrekt. Det giver mig ingenting. Men jeg synes, det har været fint at høre om andres syn på opdragelse. Og Ulla var rigtig god. Hun sagde: det er jeres barn – gør, hvad I føler er rigtigt.*

Vi snakkede også om mad og om fredagsslik. Det var godt at høre de andres erfaringer. Vi kunne godt se, at vi liiige skulle drosle lidt ned med slikket. Men vi har det også stadig sådan, at vi begge to har prøvet det med fredagsslik som børn. Det er helt ok, at William får fredagsslik og så holder vi lidt igen med søde sager resten af ugen. Det er heller ikke noget problem, for han elsker frugt og kan tømme et helt fad, hvis han får lov."

Vi skal have det hele til at fungere, selv om vi også gerne vil hygge os. (..). Det gælder også i vores parforhold. Vi er gode til at give hinanden plads og kan lave hver vores ting. . Man skal give hinanden den frihed, man også har brug for, og man skal have mulighed for at opleve noget.

Mor: *Jeg går til squaredance og har det helt vildt sjovt med det. Bare det at danse og have det fællesskab med de andre. Det er rigtig godt (..) Det handler om at gøre sig klart, hvad det er, man vil. Vi snakkede meget om, at vi ikke bare kunne fortsætte det liv, vi havde før. Det kan man ikke, når man har fået et barn. Man må opgive byture.*

AT BRUGE DEM DER ISÆR BIDRAGER TIL ENS LIV

Far: *Vi har venner, der er gået fra hinanden, fordi de ikke har kunnet finde ud af det. De har ikke rigtig tænkt nok over det og har bare fortsat med at gøre, som de plejede. Vi har snakket en del om det og også fundet ud af, at man er nødt til at lave om på nogle ting, når man bliver forældre. Sådan er det bare. Ens barn er vigtigere. Det er jo for resten af livet.*

Der har også været lidt problemer med noget af vores familie. Nogen af dem har haft meget travlt med at fortælle os, hvordan vi skulle opdrage vores dreng, og hvad der var rigtigt og forkert. Det var meget anstrengende, og det betød, at vi har måttet droppe at se dem.

Der har sundhedsplejersken også været rigtig god. Det var godt at høre nogen sige: Lad det familie være, som ikke gider være med – og som ikke bidrager til jeres liv. Det var et rigtig godt råd. Der er ingen grund til at spilde en masse energi på noget., som ikke er godt. Så må man bruge nogle andre.

Mor: *Nogle af de venner vi havde før, har vi måttet vinke farvel til. Nogen af dem har haft lidt svært ved at forstå, at det hele ikke bare kunne være ligesom før – og at vi ikke hele tiden kan gå ud. Til gengæld har vi fået nye venner, der også har børn – et af parrene, som vi har mødt, mens vi har været på En god start – sammen, og som vi er blevet rigtig gode venner med – de bor faktisk lige i nærheden. Vi bruger hinanden meget og snakker tit sammen eller kommer forbi hos hinanden. De har fået en særlig plads i vores hjerter.*

AT KOMME OVER DEN SVÆRE OG TRAUMATISKE FØDSELSOPLEVELSE

Mor: *At tale om vores fødsel var også helt vildt spændende. Vi havde en meget akut fødsel med William. Det var godt at tale om det og høre om andres oplevelser.*

Det har også været fantastisk med Ulla (sundhedsplejerske). Hun fik en stor plads i vores liv og hun gjorde, at det var helt ok at få hjælp. Det var en meget traumatisk oplevelse med den fødsel, og hvis vi ikke havde været med i En god start – sammen, så ville jeg sikkert sidde med en oplevelse af, at jeg helt sikkert ikke skulle ha' flere børn. Det har betydet meget at have nogen, som jeg har kunnet tale med om det, vi oplevede. En, som også på et tidspunkt kunne sige, da vi havde fået talt rigtig meget om det, at nu lød det, som vi godt kunne prøve at lægge det bag os og komme videre. Det har betydet noget, at det var fremmede, der sagde det. Nogen, som vi selvfølgelig havde tillid til.

Far: *Der var det genialt at få vejledning inden fødslen. Igennem En god start – sammen så vi fødegangen, og vi fik en rundtur, hvor vi også talte om, hvad der egentlig sker, hvis det hyperakutte pludselig opstår. Det var jo lidt heldigt i vores tilfælde, kan man sige...*

Mor: *Ja, det var ret vildt at opleve (fødslen). Lige pludselig gik det meget stærkt. Jeg ved ikke, hvor alt det personale kom fra, det var nærmest, som om de væltede ud af skabet.. Og ham der! (Morten) han besvimele bare. (De griner begge to over det – og taler videre om oplevelsen og de komplikationer og sygdom, der opstod i kølvandet).*

Far: *Det er det største, jeg har oplevet... Da jeg sagde hej til ham lige efter fødslen, og han åbnede øjnene, det var helt specielt. Der begyndte jeg at græde.*

Forældre til 2 børn opfordrer andre til endelig at tage imod hjælpen

Et forældrepar til to børn, som har deltaget i forbindelse med deres yngste barns fødsel, udveksler her overvejelser om, hvem kurset nu var møntet på og om betydningen af at være fælles om det, men samtidig blive anerkendt som betydningsfuldt individ bl.a. ved at begge forældre får udleveret en mappe. De opfordrer også instruktørerne til at komme med al deres viden og samtidig give plads til, at man selv kunne tage stilling.

NOGET AF DET BEDSTE ER, AT VI HAR VÆRET SAMMEN OM DET!

Far: *I starten tænkte jeg, at det var lidt langhåret. Jeg havde også en lille bekymring omkring, om det nu mest var et kursus for socialt belastede familier.*

Mor: Noget af det bedste er, at vi har været sammen om det. Dengang tænkte jeg nok ikke så meget over det. Men det er blevet sådan, at vi er meget fælles om det, og vi har fået nogle gode oplevelser med det. Vi har ofte glemt at få de der sider med til vores mappe efter hver gang. For os handlede det nok bare mere om at være sammen med de andre og høre om deres erfaringer.

Jeg tror, forløbet har betydet meget og givet en stor tryghed. Nu, hvor vi har fået en lillebror til Anders, så er det fx slet ikke noget problem, at det er Peter, der tager sig af Anders, hvis han har brug for det. Næsten tværtimod. Jeg tror, de har fået den der tryghed sammen. Ikke at vi ikke havde fundet ud af det alligevel, men det betyder noget, at vi har været igennem En god start – sammen.

Far: Ja det er noget, som måske er ret banalt og en lille ting, men som det her forløb har givet, det er at høre om, hvor vigtigt det er, at man som far også skal huske den fysiske kropskontakt – altså det der med at huske at holde og trøste sit barn, bryst mod bryst. Holde det så det kan mærke varme og hjertebanken hos sin far. Det gjorde vi rigtig meget. På den måde har det været godt. Det giver en basal tryghed. Kontakten til de andre fædre har også været godt. Men nogen gange kunne det da godt være noget af en blandet oplevelse. Nogen kan tale i lang tid, og nogle siger det i to ord, og har måske ikke brug for at sige så meget om, hvad de føler.

HUSKE OS SELV SOM PAR

Det har også været fint at få talt om det med seksualitet. Og det med at vi skal huske os selv og sende børnene afsted, når de er store nok til det, så vi ikke kører træt i det som par.

Mor: Ja, man skal huske at finde hinanden igen. Det er vigtigt for at blive ved med at være fælles om det.

KOM BARE MED DEN BRUGBARE VIDEN OG EKSPERTISE!

Mor: *Det kan godt være, at jeg ser det ud fra en baggrund som sygeplejerske, men hvis jeg skal pege på noget i En god start – sammen, der kunne være lidt anderledes, så ville det måske være godt med en lidt større tydelighed i, hvornår noget er rigtig og forkert i forhold til den sundhedsfaglige vejledning. Det er en fin pædagogik at mærke efter og selv finde svaret på en masse ting, der har med børneopdragelsen at gøre, det har forløbet helt sikkert hjulpet mange til at gøre. Men hvis sundhedsplejerskerne har en viden, som er brugbar og vigtig i konkrete situationer, så kom bare med det! Når det er relevant, så brug blot den faglige ekspertise og viden om småbarnets udvikling. Men overordnet set har det helt klart været et rigtig godt tiltag.*

Far: *I forhold til at vurdere nytten af det her forløb, vil jeg nok bare sige, tag endelig imod hjælpen fra de her mennesker og fra Sundhedsstyrelsen, og brug dem i stedet for at nøjes med at tage imod råd fra din svigermor.*

Flere refleksioner fra En god start – sammen

De meget forskellige mennesker med forskellige baggrunde, drømme og intentioner på den ene side og ønsket om gode fordybende samtaler og et meningsfyldt samvær på den anden side, er en af de mange udfordringer i et langvarigt projekt som dette, og det stiller store krav til både instruktørerne, forældrene og konceptets praktiske udfoldelse. Det følgende handler om, hvordan det opleves, når man ikke føler, at man kommer nok i mål med en forældreuddannelse som EGS-S.

Det følgende skal læses som oplevelser hos nogle familier af, at der både har været rigtig gode ting og mindre gode ting i forløbet, som tilsammen udgør et komplekst billede af hele erfaringen. Det er et billede på et samtidigt paradoks, som er værdifuldt at tage med videre. Paradokset består i, at der på den ene side sagtens kan være oplevelser af at have fået en masse brugbar og værdifuld viden, samtidig med at der også opleves små og store skuffelser. Skuffelser, der kan opstå, hvis ikke forældreuddannelsen formår at inddrage forældrenes forventninger og ønsker i forløbet, og dermed give dem mulighed og tid til at komme i dybden de emner, der er vigtige for den enkelte.

Forældrepar fortæller om forskellige oplevelser i forløbet

Et forældrepar fortæller om de udfordringer, det giver at være sat sammen med mennesker, som er meget forskellige fra en selv, om at blive opdelt efter køn og om at blive presset ind i en skabelon, der ikke nødvendigvis giver plads til at tale om det, der føles mest påtrængende og som heller ikke giver plads til at fordybe sig i det, det har betydning her og nu.

OM FORSKELLIGHEDER OG FORVENTNINGER TIL HVAD DER ER GODE OG SPÆNDENDE SAMTALER

Mor: *Det var jo sindssygt forskelligartede mennesker, der var med i gruppen. Og jeg kan huske, vi talte om, at det var et godt lille trick, der måske også ligger i konceptet, at man ikke på noget tidspunkt skulle tale om, hvad man lavede til dagligt. Og det gjorde jo, at der var en vis frihed til både at være sig selv og til ikke at skulle være hægtet op på en eller anden slags profession, som fremkaldte nogle fordomme. Samtidig oplevede vi også, at der var nogen, der ikke havde det ligeså nemt som os, og som slet ikke havde den samme sikkerhed i forhold til at turde være usikker. For det er jo at udstille sig selv at have nogle af de der snakke. Det var nok særligt mændene, som indimellem havde lidt svært ved at synes, at det var fedt – altså havde svært ved at udtrykke følelser.*

Far: Ja – og nu var vi jo et hold hvor 5 ud af 7 var førstegangsførældre, og jeg oplevede, at alle gerne ville det her... og til at begynde med var vi der også alle 14. Og jeg tænkte, det er fedt – det bliver godt det her, yes! Og hvor bliver det spændende... blandt andet at få lavet noget god mandesnak – og få talt om noget, som vi er optaget af – os mænd. Jeg har altid været lidt misundelig på de der mødregrupper. Åhhh, hvor kan de dog snakke og fordybe sig og blive kloge... og udvikle deres ordforråd omkring alt det her. Og så kan vi mænd snakke med vores hustru om det. Det forum, der bliver skabt i mødregrupper, det har vi mænd jo ikke. Vi kan mødes og drikke nogle øl og se noget fodbold.... det gør jeg så ikke. Der bliver bare ikke snakket særlig meget om familie og parforhold og børn, når mænd er sammen. Det er nogle andre ting, der bliver talt om. Det gør kvinder selvfølgelig også (taler om alt muligt andet), men så har de jo netop mødregruppen. Jeg så det helt klart som en mulighed for, at også vi mænd kunne komme til at se værdien af at samtale og dele vores erfaringer. Jeg er nok blevet lidt skuffet over lige præcis det. På en eller anden måde blev det ikke til så meget, som jeg havde håbet.

AT FÅ LOV TIL AT GRINE AF DE SKØRE TING OG BLIVE KLOGERE SAMMEN

Far: Jeg er måske lidt farvet af mit arbejde som konsulent, men jeg tror simpelthen vi blev påduttet at snakke om nogle bestemte ting, som vi ikke var særlig optaget af. Hvorimod processen havde været meget mere åben, hvis vi havde haft længere tid til at fordybe os. Jeg fornemmede nemlig fra starten af, at de mænd her der mødtes, de egentlig gerne ville snakke og fortælle. Men der var nogle meget bundne opgaver i det her. Og jeg synes egentlig, at mange af de mænd, der var i gruppen, virkede meget motiverede for at snakke om parforholdet – og grine lidt sammen. Grine af nogle lidt skøre ting. Og tale om sex og samliv og grine over, hvor dumme vi er. Muligheden var der til at sige: Lad os nu bare få blottet os lidt – blotte nogle af vores tanker og følelser, så vi kan blive klogere på det.

Mor: Jeg husker det sådan, at der i begyndelsen i hvert fald, så var der rimelig meget grin og spas og fis og ballede. Men det ebbede ret meget ud. Men der var egentlig god basis for det i starten.

Far: Det var der nemlig! Der blev grinet, og der blev fniset lidt over en del ting. Men det nåede ikke rigtig videre i vores samtaler. Når vi fik mange af de der spørgsmål (opgaver), så var det sådan lidt... nå!? – og vi klæde os lidt i håret. Det var ikke lige det, jeg havde regnet med, og det blev der egentlig heller ikke spurgt om: altså: hvad havde I regnet med? og hvad har I lyst til at snakke om i dag? Der tror jeg nemlig, man med fordel kunne ha' spurgt om på en mere åben måde fra starten.

Fx hvorfor er I med i det her, og hvad har I lyst til, at det skal handle om? Hvad kunne I tænke jer med her forløb? Så kunne vi været kommet på banen med vores egne udfordringer og ikke bruge så meget tid på nogle generelt formulerede spørgsmål. Det blev simpelthen for fjernt for os at beskæftige os med, i hvert fald for mændene i den her gruppe. Der var også nogle gange, hvor jeg tænkte, det er nogle piger, det har fundet på det her! (der grines). Det er helt sikkert ikke mænd, der har været med til at formulere de her udfordringer!

Mor: Jeg vil nu også sige, at mange af emnerne og måden at spørge på – det døde kvindegruppen nu også lidt på. Og vi mødtes også nogle gange privat, ved siden af forløbet, og der snakkede vi altså noget bedre sammen. Vi kunne godt ha' nogle interessante samtaler i pauserne – men det døde altså lidt med nogle af de spørgsmål, vi skulle igennem, og nogle gange stod de og læste op af nogle kort, der var skrevet på forhånd, når de holdt oplæg. Jeg ved ikke, hvor mange gange de havde gjort det før. Men det kunne godt virke lidt kunstigt på mig i hvert fald, det virkede ikke særlig mundret for dem.

BALANCEN MELLEML OPDELINGEN AF MÆND OG KVINDER I FORLØBET

Far: *Mange af de her aftener virkede lidt forhastede i forhold til at nå at uddybe nogle ting eller komme nogle andre steder hen. En anden ting, jeg gerne lige vil ha' med, er det her med opdelingen i mænd og kvinder hele tiden. Hvorfor hele tiden ... hvorfor ikke lade mænd og kvinder møde hinanden – og høre fortællingen fra en anden kvindes perspektiv. Det er jo oplagt. Så kunne der være mænd, der talte med min kone og jeg kunne høre noget fra en anden kvindes perspektiv. Det kunne jo være spændende at opleve, når nu man alligevel har mulighed for gode samtaler.*

AT STÅ FYSISK I FORSKELLIGE POSITIONER I SAMTALEN OG MÆRKE FORSKELLENE

Mor: *Nu har vi talt om mange af de ting, der måske har virket lidt firkantet, men jeg vil også nævne en ting, der faktisk var ret fedt i den her skabelon. Det var i forbindelse med nogle af de svar og reaktioner, der fulgte efter flere af oplæggene og emnerne. Så skulle man stille sig nogle bestemte steder i rummet, alt efter hvordan man svarede. Det kræver måske nogen ret gode proceskonsulentkompetencer, men grundlæggende var det ret fedt med muligheden for at positionere sig. Nogle gange stod parrene sammen og andre gange langt fra hinanden. Det var et meget godt billede af, hvordan man også i parholdet har forskellige holdninger og positioner i forhold til sin partner. Og det gav mulighed for at sige noget om det at være familie, og hvad man tror på i parforholdet og i det hele taget. Det er en god måde at gøre det på, fordi man oplever, at det er helt i orden og naturligt at være forskellige eller uenige.*

Far: *Det var egentlig her, det lykkedes ret godt – fordi det gav nogle tanker om: hvorfor står jeg egentlig her? Og når man hørte andre sige noget, kunne man tænke... jaah.... der kunne jeg egentlig også godt stå.*

Mor: *Det gav mulighed for at stå med et ben et sted og et ben eller en arm to andre steder. Det gav nogle fede samtaler.*

Far: *Det gav nogle fede samtaler og gode grin også... så griner vi lidt af os selv og hinanden.*

Mor: *Ja, det gav nogle fede samtaler – og lige præcis her var de faktisk ret gode (instruktørerne), for der havde de ikke noget ark, de gik ud fra, men formulerede nogle gode spørgsmål, som gav mening, som gav folk plads til at komme med de forskellige historier og sikre, at alle fik mulighed for at komme igennem. Og de brugte egentlig bare nogen ret simple spørgsmål: Fx Louise, nu har du stillet dig der, hvad er det for nogle tanker, du gør dig – siden du står der? Selve spørgsmålet kunne være: hvor let har du ved at søge hjælp hos venner og familie, og så kunne et svar være: det synes jeg, er det letteste i verden, og det gør vi rigtig tit, og vi får meget hjælp fra vores familie. Og et andet svar til det spørgsmål kunne være: det synes jeg er virkelig svært, for det er meget bedre at klare det hele selv. Eller: Det synes jeg er virkelig svært, for ofte kommer der ikke nogen, når vi spørger. Osv... Det fungerede rigtig godt.*

Jeg vil også sige som mor, så har jeg fået noget ud af alle gangene, måske på nær en enkelt gang. Informationerne har været gode, og der har været mange relevante indlæg, som var til stor gavn. Det kunne være noget med at huske at spejle sin baby – eller lave noget gymnastik og tumle med barnet – fordi nu begynder der at ske det og det inde i hovedet på barnet, osv..

Med disse udsagn slutter forældrenes stemmer med et citat fra en far om vidensdimensionen i projektet: *Der er ikke en masse facitter, men en mængde af gode oplysninger, hvor der ikke er noget forkert og rigtigt. I forhold til søvn siger man ofte, at småbørnsforældre ikke får søvn. Og det havde jeg også en idé om, at det kunne være sådan. Sådan var det bare ikke helt. Ligesom med alle andre mulige ting ved at være forældre, er det også en ting, der går op og ned ad bakke. Det vigtigste er bare, at det her er et godt skub op ad bakken.*

Logo for modelprojekt En god start – sammen

En god start - sammen er udviklet for Sundhedsstyrelsen af sundhedsplejerske, ph.D Else Guldager, sundhedsplejersken.dk, psykolog John Andersen, Udviklingsforum og sundhedsplejerske, cand. scient.soc Vibeke Samberg, sundhedsplejersken.dk

Både rekruttering og fastholdelse af forældrenes deltagelse i satspuljeprojektet har fyldt meget og både projektledere og instruktører har bestræbt sig på at lykkes med netop dette. Når projekter etableres, forudsættes afklarede projektrammer og en adgang til målgruppen, hvilket kan være vanskeligt at udvikle færdige strategier for, før konceptet møder virkeligheden, og de første erfaringer opstår og kalder på justeringer og et ændret projektdesign.

Hurtigt banker mange spørgsmål på: Hvem vil føle sig kaldet til at gå med ind i projektet, og hvordan opretholdes interessen? Hvordan ser den gode start ud? Hvem får man i tale, og hvordan hører og oplever forældrene selve invitationen til at deltage? Er tilbuddet velkomment og inkluderende i hele sit sprog og tilgang? Disse spørgsmål og mange flere er en del af den løbende afklaring. Rekruttering, fastholdelse, evaluering og forankring er dybt relevante omdrejningspunkter og enkeltdele, der har betydning for hele projektets "fødekæde".

I det følgende præsenteres forskellige projektlederes stemmer og opmærksomhedspunkter. Som projektleder i et så stort og langvarigt projekt, er man spændt ud mellem mange forskellige interessenter og faggrupper, mens ens eget og de andres ambitionsniveau også spiller en rolle. Det skaber nogle vilkår, hvor man både skal lede projektet, være tovholder, forbindelsesled og inspirator og samtidig have evnen til at netværke både opad i systemet og ud ad i alle de grænseflader og sektorovergange, der er involveret i projektet på forskellige tidspunkter i perioden.

De synspunkter og tanker, der gives udtryk for i det følgende, tager udgangspunkt i det enkelte projekt og præsenterer derfor en personlig og subjektiv position, hvor selve interviewet har gået på opdagelse i de "sprækker" og personlige erfaringer, der har ligget ved siden af – eller i forlængelse af projektet. Det er altså nogle projektlederstemmer, der først og sidst repræsenterer sig selv og deres egne personlige oplevelser og betragtninger. De erfaringer og udfordringer, der overordnet har med projektets fremdrift at gøre, kun blive beskrevet i den udstrækning, de interviewede projektledere selv har det med i deres fortællinger.

Projektleder fra ICDP Sund

Projektlederen fortæller om den brede virkning af projektet, om hvilke redskaber man kan bruge for at sikre metodeintegritet, om at nærme sig en fælles forståelse af begrebet sundhed i det tværfaglige samarbejde og om at lade forældrenes stemmer bliver hørt i stedet for overhørt.

AT TÆNKE I HELHEDER

Både ICDP Sund og Let Vejen har haft stor betydning, og begge dele har uden tvivl store kvaliteter hver for sig. Men fremfor at se de to elementer løsrevet, som tendensen nok har været, har vi i stedet forsøgt at tænke begge dele ind i en helhed i arbejdet med familien.

Således at indsatsen og samarbejdet har taget udgangspunkt i en samlet tænkning og som en gennemgående samlet fortælling om, hvordan man er sammen som familie: Herunder hvordan man lever sammen, spiser sammen, sætter grænser, oplever relationer, etablerer venskaber – og i det hele taget deler familielivet sammen. Det er vigtigt at være opmærksom på, så de forskellige aktiviteter netop ikke kører som separate tænkninger med hver deres retning og målsætning, men mere som to komplementære elementer.

AT NÆRME SIG TVÆRFAGLIGHEDEN MED ACCEPT OG ANERKENDELSE

Noget som har været meget brugbart, er video og supervision, både for at sikre metodeintegritet i projektet, men i lige så høj grad for at huske os selv på, at man hele tiden skal kultivere en nysgerrighed overfor mennesker og deres kulturelle baggrund. Projektet kan forhåbentlig være med til at styrke det fælles blik og det flerfaglige blik på såvel familiens som barnets tarv. Jeg vil sige, at dette står i modsætning til det ofte konkurrenceprægede monofaglige blik, der nemt laver adskillelser og misser forbindelserne i forhold til de særlige muligheder og synergier, der er på sundhedsområdet. Det bør man tage ved lære af i forhold til den fremtidige uddannelse og vejledning i sundhedsprojekter. I forhold til ICDP Sund-forløbet er det især sundhedsplejerskernes og pædagogernes samarbejde, der er begyndt at flytte sig i samme retning, så man nu mere ligeværdigt og med gensidig respekt er ved at nærme sig en mere fælles og samlet sundhedsforståelse. En forståelse, der sætter familiens levevis, mønstre, kultur og behov i centrum. Det fagprofessionelle samarbejde kræver dog stadig øvelse og tilnærmelser af hinandens perspektiver for at overskride de traditionelt meget forskellige og fastlåste tænkninger om sundhed og trivsel. Men den gode nyhed er, at dette langsomt er ved at ændre sig. ICDP Sund har som sådan været med til at skabe et nyt grundlag for den tværfaglige og flerfaglige forebyggende indsats.

OM AT LADE FORÆLDRENE SÆTTE DAGSORDENEN

Der har generelt været rigtig gode tilbagemeldinger, der fortæller, at ICDP Sund konceptet og træningen grundlæggende har betydet et fagligt løft for medarbejderne ude i institutionerne. Ud fra en empowerment tankegang er det afgørende, at det er forældrene, der sætter dagsordenen, og at der er lokal forankring af projektet, hvilket ikke er en selvfølge, når man bringer fagprofessionelle ind i et rum, hvor de med deres faglighed og holdninger til sundhed, nemt kan komme til at overtage dagsordenen. Dette har vi fra projektledelsens side forsøgt at skabe bevidsthed om, i forhold til pædagogerne og sundhedsplejerskernes forskellige måde at deltage på,

således at forældrestemmen kan blive hørt som et væsentligt bud og ikke overtages af fagligt styrede logikker, der i nogle tilfælde kan blive lidt for "belærende". Det kan være nødvendigt at tæmme lysten hos de fagprofessionelle en smule, så der ikke opstår for mange ensidige og lidt docerende "foredrag" for forældrene, om en bestemt form for sundhed. Det, man i stedet skal gøre, er at skrue op for nysgerrigheden på, hvad forældre tænder og ønsker at byde ind med.

OM ULIGHED I SUNDHED OG REKRUTTERING

Afsluttende er det vigtigt at understrege, at noget som der helt sikkert skal være meget mere fokus på i fremtidige projekter, er hele spørgsmålet om ulighed i sundhed. Hvordan får man grundlæggende rekrutteret og fastholdt netop de forældre (og ikke bare de ressourcestærke), der har særlige sundhedsrisici og befinder sig i udsatte positioner – på en god og inkluderende måde? Det er et helt centralt spørgsmål.

Projektleder fra ICDP Sund

Projektlederen fortæller om spændingsfeltet mellem projekt og drift og behov for pragmatisme, og om hvordan projektet har skabt faglig glæde og stolthed, bl.a fordi man er kommet tættere på en gruppe af familier, som man tidligere har haft svært ved at støtte i at få løst deres problemer.

AT LAVE UDVIKLINGSPROJEKTERNE MEGET TÆT PÅ DRIFTEN

Implementeringsfælderne er åbenlyse. Det er jo først og fremmest de driftsmæssige påvirkninger og muligheder, der er interessante at holde øje med, og der kan afstanden mellem projektet og driften ofte blive for stor. Der er noget omkring selve projekttænkningen, der spiller ind her, fordi de erfaringer, der opstår i udviklingsprojekter, ofte kommer for langt fra driften. Det skal ligge tæt op ad drift. Hvis man tænker det direkte ind i driften, og dermed de eksisterende strukturer og platforme, så giver det den store styrke, at vi kan eksperimentere, men uden for meget projektbøvl. Det at lave forløb, rekruttere forældre og lede et projekt er som sådan nemt nok – det er alle genansøgningerne, afrapporteringerne og de påkrævede evalueringsbevægelser, der ofte kan gøre det hele meget tungt og besværligt. Hvis man lavede nye projekter, hvor man minimerede projektbøvlet, så kunne det måske gøres nemmere og stadigvæk med et blik for metodeintegriteten. Det indebærer blot en anden form for pragmatisme. Driftsopgaver bliver jo konstant sat i bevægelse, og projekter bliver konstant mast på som opgaver, oven på kommunerne. Derfor er det vigtigt, at tingene kan køre mere smidigt og uden for mange unødvendige lag.

AT VÆRE FAGLIG STOLT AF ET PROJEKT

Der ligger en stor faglige glæde og stolthed (med ICDP Sund-konceptet) ude på stuerne (red: i daginstitutionerne), og det er vel at mærke i samarbejdet med en type medarbejdere, som man ellers ikke så tit får i tale. Det giver rigtig god mening at afhjælpe problemstillinger helt tæt på den enkelte stue, præventivt – og i et set-up, hvor udfordringerne er defineret af de mennesker, der arbejder med tingene i dagligdagen.

AT SKABE SYNERGI

Det giver også en faglig stolthed at ramme ”det lysegrå segment”, det vil sige gøre en positiv forskel i forhold til et gråzoneområde: et barn, en familie eller en særlig problemstilling, som man 100 gange i sin karriere måske har givet lidt op overfor, det giver en stolthed. Jeg får også faglig glæde af at få tilbagemeldinger, der viser at læring, værdigrundlag og metode er smeltet sammen med den praktiske løsning af opgaven. Heri ligger for mig selve grundkompetenceløftet. Sammen med det faktum, at det bliver en del af det daglige, faglige virke. Samtidig er det også inspirerende at se, hvordan forskellige metoder komplementerer hinanden: Fx træning i relationskompetence kan gå sammen med den Marte Meo metode, man også ønsker at bruge i en institution. Så begynder tingene at blive integrerede, og de virkelig interessante synergier begynder at opstå ud af praksisbestræbelserne.

AT BANE VEJEN FOR NYE PRAKSISSE

Jeg tror også, det er vigtigt at få opbygget en slags kompetencebank eller et beredskab for det at gøre noget nyt eller lykkes med særlige opgavetyper ude i praksis. På den måde er projekter og projektmidler selvfølgelig rigtig gode som en slags øvebane. Optimalt set kan projekter som involverer fagprofessionelle på tværs af organisationen, og som forankres tæt på driften, være nogle rigtig gode styringslaboratorier for forvaltningen og driften. Hvis blot det kan gennemføres uden at trække uheldige ressourcer ud af arbejdet med netop det, man forsøger at lykkes med”.

Projektleder fra *En god start – sammen*

Projektlederen fortæller om den store opgave det er at lede et så stort, kompliceret og langvarigt projekt og arbejde ud fra læringsprincippet 1:1:1 med blik for relationernes betydning – også inde i projektets ledelse for at kunne skabe reelt nyt.

AT HAVE TID NOK TIL PROJEKTLEDELSE

”Jeg er projektleder på et andet satspuljeprojekt, og her viser erfaringen, hvor vigtigt det er, at der altid og løbende bliver afsat tid til specifikt at arbejde med sin egen projektledelse. Det er en forudsætning for at være en kreativ projektleder med plads til fx at få lov til at lave events i kommunen – især i et projekt som dette, hvor en helt ny forældreuddannelse skal profileres, og der skal kommunikeres på mange niveauer. Generelt set har projektet været fantastisk. Som mange andre kommuner også har oplevet, var det svært at det var en færdigdefineret model, man skulle styre efter, men det var mest svært til at begynde med, for det at projektet er så struktureret er grundlæggende meget værdifuldt. Det skaber en fælles erfaring. Jeg vil sige, at samarbejdet på tværs har været det mest vanskelige, det er især her man skal lære af erfaringerne og forsøge at tænke og forankre tingene lidt anderledes fremover.”

AT ETABLERE REFLEKSIONSRUM INDE I PROJEKTLEDELSEN 1:1:1

At mødes med alle i projektgruppen har været fantastisk og meget engagerende. Det at have de jævnlige møder med alle aktørerne. Det tætte samarbejde med evaluatoren har også været rigtig godt. Det er godt i forhold til at have et superviserende rum. Man kunne også kalde det for et godt refleksionsrum med plads til idéer, der kan tages med videre i projektet. Fx er hele udviklingen af fokusgruppeinterview med forældrene noget, som har været udviklet i et samarbejde mellem projektleder og evaluator – det har været fantastisk at etablere en slags udviklingsgruppe midt i projektet. At have den undersøgende tilgang er også fantastisk, og her er sproget det bedste værktøj. Vi skal hele tiden undersøge og afdække det, der allerede findes og videreudvikle det derfra, tage alt det gode med.

AT FÅ STØBT ET GODT FUNDAMENT

En anden vigtig erfaring der kan gives videre er, at man skal arbejde på at lave et godt og solidt fundament for projektet. Med andre ord få godt styr på selve organiseringen og være skarp på at indkalde til mange møder og få mange mennesker med sig, også på frivillig basis. Man skal som instruktør, selv have lyst til at være med og selv fylde det meget ud, og ikke få det trykket ned over hovedet, (nogen gange er det projektlederen der er instruktør, andre gange en anden med instruktørtræning, der blot ikke har med den konkrete projektledelse at gøre). Det er også vigtigt at have en leder, der tør tage ansvar og ejerskab og bære det igennem. Først der kan det få lov at leve. ”

AT SE TVÆRFAGLIGHEDEN BLOMSTRE

Det har været af høj faglig værdi at se det faglige blomstre hos jordemødrene. Og også det at tage del i den tværfaglige gruppe: at opleve, at det kan lykkes, og at man både kan lave en tænketank og få sin kreativitet i spil. Det skaber en nytænkning inden for de rammer vi har.....midt i krisetid. Uden at det hele behøver at koste en masse. Den store event, vi lavede, blev jo til i samarbejde med frivillige organisationer og erhvervslivet i byen. En anden vigtig ting er, at projektlederne have en relevant kernefaglighed og en forståelse af nogle af de meget grundlæggende ting ved projektet.

AT SKABE ET RELATIONELT RUM I – INDE I PROJEKTET

At vægte det følelsesmæssige og sociale har også været meget vigtigt at få i spil, fx i forhold til at skabe et anderledes 3 års besøg. Det er ikke bare et rygestopforløb eller informativt møde om kostvejledning, vi taler om. Der skal etableres et nyt samarbejde og et reelt samspil – det er et relationelt arbejde, der skal gøres.

Projektleder fra *En god start – sammen*

Projektlederen reflekterer her over projektets gode effekter på familien og ikke mindst, hvilken betydning det har haft, at fædrene har været med på lige vilkår som mødrene.

AT SKABE ET STÆRKT RUM FOR FORÆLDRENE – OGSÅ FOR FÆDRENE

Noget af det vigtigste ved dette forløb er, at fædrene er med. Nogle af sundhedsplejerskerne fortæller, at hvis ikke det havde været for fædrenes deltagelse, kunne det næsten være lige meget. Nogle af fædrenes reaktioner kan samtidig være lidt forløsende eller forfriskende ærlige – Fx ”Nå, skal vi nu tale om det? Eller ”Er det ikke lidt tåset”. På den måde er deres stemme tydelig i rummet, som en vigtig del af familien, i særlig grad i de planlagte rammer, hvor det kun er fædrenes rum. Det er helt sikkert et konstruktivt og stærkt rum for forælderollen i forhold til mange fædre. Alene det, at der er et rum for den slags erfaring i samvær med andre forældre, som ligner en selv lidt, gør hele forskellen. Det er netop disse rammer, som uddannelsen er med til at skabe. Uddannelsen skaber muligheder for, at man som forældre og menneske, får øje på sig selv og får fokus på: Hvad er jeg god til? hvad er besværligt? – og hvor er der noget, jeg skal ha lidt mere fokus på? Det er kort sagt til glæde og gavn.

AT GIVE FÆDRENE TID OG PLADS

*Fædrene bliver meget bedre sparringspartnere for børnene. Normalt er det typisk mødrene, der kører tingene. I *En god start – sammen* er det mere ligeværdigt. Kvinderne bliver ofte overraskede over mændenes reaktioner, fordi mændene får rum til at italesætte deres erfaringer. Det bliver et refleksionsrum for både mor og far – hvilket gør, at mændene får tid og plads. Det giver muligheder for at børnene også oplever far som en kompetent far.*

Forældreuddannelsen skaber et godt og vigtigt fundament for forældreskabet. Det skaber en sikkerhed i forælderrollen. Der er højt til loftet, og det er et godt tillidsrum, uden at det virker terapeutisk. Det skaber især et rum for mændene, hvor de får anledning til at forholde sig til det lille barn, i tæt samspil med de faglige input. Det skaber gode saglige samtaler. Forløbet er også et godt rum for en god snak om normer, parfold og familiedannelse generelt. Ud at de i alt 29 hold, er der kun kendskab til en enkelt skilsmisse.

Noget der har været godt at se, er hvordan fædre vælger at komme med børnene, selvom mor må være fraværende på den enkelte mødegang. Vi har også oplevet at selv familier der flytter til en anden kommune, har valgt at holde fast. Facebookgruppen betyder også noget for fremmødet. Netværket har styr på hinanden. Der arbejdes også i detaljen, f.eks. med ordlyden i det materiale, der sendes ud for at påminde om næste mødegang, således at det sker på en måde, hvor påmindelsen opleves veltimet, venlig og relevant for forældrene.

Projektledere fra *En god start – sammen*

Flere projektledere fortæller om, hvad de vurderer, der er behov for i fremtiden, bl.a. når man skal holde fokus på inklusion og modvirke social ulighed i sundhed samt om betydningen af at have dygtige instruktører til at drive kursusgangene.

AT SKABE ET IDEELT TILBUD I FREMTIDEN

Selve tilbuddet skal helt klart være kortere forløb. Måske et halvårligt forløb med høj intensitet. Og faciliteret på en måde som er meget praktisk, hvor forældrene er aktive og ikke kun i dialogerne. Den nye rammesætning er nødvendig, fordi der er brug for at gøre noget sammen og ikke bare skabe et reflekterende samtalerum, for det bliver hurtigt for mødregruppeagtigt. Fædre skal for alt i verden være med i det.

AT HOLDE FOKUS PÅ INKLUSION OG MODVIRKE ULIGHED

I den udstrækning vi i fremtiden forsøger os med at skabe et forældreuddannelsesforløb i kommunen, vil ledestjernen for dette udviklingsarbejde især fokuserer på inklusion, og det at modvirke ulighed. Der vil blive tale om inkluderende gruppetilgange og en proces tilgang. Vi vil i så fald trække på mange elementer fra EN GOD START – SAMMEN øvelser, emner osv. Der skal også være lidt mere procesfrihed, så der kan ske en fordybelse, og tiden bruges mere fleksibelt ift. balancen mellem temaer, og det forældrene er optaget af. Fædre bør generelt tænkes endnu mere ind. Det skal helst opleves forældrekurser med blik på proces, inklusion, netværk... Og så skal alle gerne med – det skal ikke være kurser for de privilegerede.

Det kunne samtidigt være ønskeligt med et mere generaliseret tilbud, fordi det er svært at få de forældre, der egentlig var den tiltænkte målgruppe, med i tilbuddet. Det bør i stedet være en del af en fælles kommunal indsats og forebyggelsesstrategi.

AT HAVE DYGTIGE INSTRUKTØRER

*Erfaringen viser også, at instruktørerne skal være rigtig dygtige til at afsøge, hvor forældrene er henne, og hvad der er i emnerne – og afstemme det med, hvad der kan og bør tales om i den konkrete gruppe. Endelig er der hele evalueringsdimensionen. Familierne skal udfylde spørgeskemaerne, men det vil de ikke i særlig høj grad. Der er meget skriftlighed i det, og man skal være opmærksom på, at evidensen under disse omstændigheder kan have svære kår. Men der er helt bestemt mange gode ting fra *En god start – sammen*, som kan tages med videre, uanset hvilken form for sundhedspleje, der bliver valgt for fremtiden.*

AT FINDE EN FORM FOR UDVIKLING AF NETVÆRKSDELEN

Netværksdelen er også vigtig, der skal arbejdes på at skabe de gode rammer og rum, hvor det at være sammen og skabe netværk og fælles erfaring er noget, der kan udvikle sig. Mange gode emner og temaer fra forældreuddannelsen kan helt sikkert tages med videre. Men det hele kan nemt blive for "videnstungt" – så man skal finde en form, hvor der kan foregå gode erfaringsudvekslinger sammen med nogle mere aktive former for samvær, hvor man kommer op af stolen og gøre noget sammen.

NÅR PROJEKTET AFFØDER EN STØRRE ORGANISATIONSFORANDRING

I enkelte kommuner har *En god start - sammen* rykket så meget ved tingene, at det reelt er blevet en rampe for en større organisationsforandring med udviskede sektorovergange. Der således eksempler på, at afstanden mellem forældrekurset som det nye koncept og den fremtidige drift og organisering mindskes og endda smelter sammen i den praktiske løsning. Konkret har man i én kommune skabt muligheden for at komme tættere på ideen om "En Borgerindgang", med alle de relevante faggrupper samlet om den enkelte familie.

Projektleder fra *En god start – sammen*

Projektlederen fortæller her om, hvordan projektet har haft betydning for kommunens organisering af tilbud til familierne lige fra graviditeten og for samarbejdet med regionens fødested.

Dette projekt har ført til et helt unikt samarbejde med det regionale system. Det har ført til, at Sundhedshuset, sammen med sektorerne, har nærmet sig hinanden. Vi er i gang med at skabe et samlet forældretilbud, under et tag – og dermed på vej med en virkeliggørelse af ideen om én borgerindgang. Dette er første skridt i en større proces. Vi er nede i maskinrummet og er i gang med se på hvordan driften og velfærdsopgaven helt overordnet kan nytænkes og tilpasses de behov, der er i dag. Der ligger en kæmpe synergieffekt gemt i det at arbejde sammen med borgerne om forældre- og fødselsforberedende uddannelser under et tag. Der ligger en ret klar implementeringsplan affødt af hele det spor, som "En God Start" har lagt grunden til. Vi er dermed i gang med at skabe et samlet og integreret forældreforløb. Det er ikke længere blot en implementeringsplan på tegnebrættet, det er tanker og konkrete planer for en mulig flytning til en matrikel for den fælles borgerindgang. Tingene er med andre ord i bevægelse, og i gang med at blive udfoldet som noget, der kan skabe en reel flerfaglighed. Vi kalder satsningen for "En Sund Start Sammen".

GRUPPEINTERVIEW MED SUNDHEDS- PLEJEN I EN KOMMUNE

Sundhedsplejerskerne, der har deltaget som instruktører i *En god start – sammen* fortæller her om, hvilken betydning forældreuddannelsen har haft som tidlig forebyggende indsats helt ind i parforholdene og om, hvordan det har påvirket det faglige fællesskab.

Vi oplever, at det forældrene har været præsenteret for, på en måde har været foregribende for nogle af de udfordringer, som familierne senere har stået overfor. Det har de tilkendegivet på forskellige måder. Det er med til at vise os, at forløbet opleves som hjælpsomt og relevant.

Familierne har fået en konkret viden og en indsigt, som de har kunnet bruge – og som har givet en øget handlekompetence. Sammen med handleerfaring, og en mulighed for både at have visioner – kritisk sans – og engagement. Dette har helt klart kunnet mærkes. Det er følelsen af at hjælpe nogen med at fiske, ikke fange fiskene for dem.

Vi har også oplevet, at noget også har virket ind i parforholdene – det sker når man kan bruge fagprofessionelle og samtidig skaber mulighed for gode samtaler... Det spejler ind på familielivet. Det skaber en bevidsthed om vigtigheden af kommunikation i parforholdet. Samtidig stiller de her erfaringer spørgsmål til hvordan forebyggelse kan måles, for det er svært at vide, hvordan det for den enkelte familie får betydning. Men at det har betydning og hjælper mange af familierne, det er der ingen tvivl om. Vi er stødt på mange rørende udsagn, især fra fædrene. En far sagde på en af gangene til de andre fædre: "når jeg er sammen med mit barn, er der ikke noget, der kan røre det!"

"Det er den slags oplevelser, der gør det her fantastisk. Fornøjelsen ved at se engagerede forældre – både far og mor i et nyt unikt samspil... Men vi gør også noget ud af vores værtskab. (...) Og samtidig forsøger vi at sidde lidt på vores hænder for ikke at blande os for meget i samspillet. Hvis der er en god snak, så lad det køre. Det handler om at prøve at strække tiden og sørge for, at der også kan være højt til loftet.

Hver gang har der været en gruppeaktivitet, der har været kønsopdelt, og der er helt klart et stort fædre-engagementet på holdene. Faderen er meget inviteret med ind. Og har fået meget ud af det. Det giver et mere lige forældreskab. Alle datoerne blev f.eks. lavet om på et hold for at få så mange fædre med som muligt. (pga. arbejde).

På det personlige plan og på det kollegiale plan har En God Start været rigtig godt – der har været en stor vidensdeling. Og en glæde ved at arbejde tæt sammen. Halvandet års besøget og barselsbesøget kan nu varetages af forskellige, (red: med samme høje kvalitet og tilgang), fordi vi har gjort det her sammen – det er mere uproblematisk nu. Det har skabt et endnu bredere grundlag for vores faglige fællesskab. Vores leders tilgang har været meget betydningsfuld og inkluderende. Det har været med en følelse at, at det er lige meget, hvordan frugten bliver skåret ud – der er mange måder, der er velkomne. Der har været en narrativ og anerkendende tilgang, som har været ressourcebaseret.

EN JORDEMODERS FORTÆLLING

I denne rapport er instruktørernes stemmer kun hørt ganske lidt i form af gruppeinterview med sundhedsplejerskerne i en kommune. En beretning fra en jordemoder skal derfor afslutte den narrative del af rapporten for at anerkende det tværfaglige fællesskab, der har været på *En god start – sammens* fire første mødegange. Beretningen viser, hvordan man som professionel kan overraskes, når man giver sig til at ændre praksis.

Det handler om et par ganske unge forældre, der lige fra begyndelsen vakte jordemoderens professionelle opmærksomhed, fordi forskellige faktorer talte for, at de unge kunne få brug for særlig støtte. En kort beskrivelse af de to helt unge ville sikkert fremhæve deres usikre fælles livsgrundlag og manglende netværk. De bliver vordende forældre ganske kort tid efter, de er flyttet sammen i en stormende forelskelse, der i øvrigt har bragt dem på kant med begge familierne. Ingen af de to har en uddannelse, og parret møder frem til "undervisning" med nogen skepsis, men faktisk bliver de to unge interesserede i undervisningen, og de kommer i snak med de andre par på holdet allerede den første mødegang. Det er ikke sådan, at parret nogensinde forsvinder i mængden på holdet, eller for den sags skyld glider ud af jordemoderens skærpede opmærksomhed, men ikke desto mindre bliver parret på deres egen måde en del af fællesskabet. Da tiden er inde, er det så heldigt, at jordemoderen faktisk kommer til at hjælpe parrets barn til verden. Kort efter fødslen får far sin søn i armene. Far putter dynen fast om barnet, holder "pakken" tæt til sin egen krop og siger: Så nu ligger han godt. Ligesom da han lå i maven – som vi har lært – helt mast, sådan skal han også ligge nu, så han føler sig helt tryk. Dette sagt med stolthed og glæde, fordi undervisningen nu blev både husket og brugt. Jordemoderen, der har set mange andre unge fædre med tatoveringer og hestehaler, der ikke er trygge ved at tage hånd om det nyfødte barn, bliver tilsvarende stolt og glad. Hun fortæller, at "lige dér kunne jeg mærke, at vi gør vores arbejde meget bedre på denne her måde".

LÆRINGSPOINTER OG FREMTIDSPERSPEKTIVERING

Modelprojekterne har arbejdet i knap 4 år, og de mange aktiviteter har skabt ny viden om forebyggende indsatser i forhold til gravide og nyblevne familier samt udsatte familier med børn i alderen 2-5 år. Der er samlet oplevelser, erfaringer og fortællinger af de involverede sundhedsprofessionelle, som har delt dette med proceskonsulenten på "kommunerunderne" og ved netværksseminarer. Kommunerne har leveret data til Rambølls tværgående evaluering af udvalgte indikatorer og har ved afslutningen af projektet også afleveret en egen-evaluering til Sundhedsstyrelsen. I egen-evalueringen har de enkelte kommuner kunnet lægge fokus der, hvor de selv har fundet det vigtigst. Ved siden af disse evalueringer findes der imidlertid en anden type afrapportering, som repræsenteres af de involverede parter i projekterne, og som er præsenteret i det forudgående. Afslutningsvis skal der her gives et bud på, hvordan man kan fastholde og dele den "tavse viden", der også kan bidrage til at kvalificere praksis fremover.

Rapporten er udfærdiget som et narrativt dokument. Fortællinger om erfaringer og oplevelser er gengivet, som de er blevet fortalt, med respekt for den enkelte fortællers perspektiv. For at skabe overblik er de forskellige stemmer samlet i generaliserende perspektiver. Disse perspektiver er identificeret på forskellig vis. Kommunerne har fået besøg af en proceskonsulent i alt 6 gange i forløbet. På disse møder har fremdriften af det lokale projekt har været i fokus. Der har endvidere været afholdt årlige netværksseminarer med fælles temaer for begge modelprojekter. Den løbende dialog mellem Sundhedsstyrelsen, proceskonsulenten og de involverede har gjort det muligt at få øje på mønstrene i det store billede. Læringspointerne og fremtidsperspektiverne herunder er således velbegrundet narrativ viden om, hvad der har gjort sig gældende generelt set og ikke blot i relation til de interviews, der er gengivet i det foregående.

I dette kapitel redegøres først for læringspointer og fremtidsperspektiver forbundet specifikt til de to modelprojekter *En god start – sammen* og *ICDP Sund*. Derefter afsluttes med de læringspointer og fremtidsperspektiver, som de to projekter har til fælles.

Læringspointer *En god start – sammen*

- Forældreundervisning ser ud til, fra denne rapportes fortællinger og perspektiv, at være en god understøttelse til udvikling af forældrekompetencer, især for forældre, der venter barn for første gang. Det er ikke set tidligere, at man på spæd- og småbørnsområdet har samlet den tværfaglige gruppe af sundhedsprofessionelle omkring et forældretilbud i en struktureret, manualbaseret ramme.
- Forældre har brug for et tilbud, der i bredden svarer til deres forskelligartede forventninger og behov for at samtale, netværke, fordybe sig – og de skal blive inspireret til at knytte bånd, skabe nye erfaringer og udvikle kompetente og omsorgsfulde relationer, til deres barn såvel som til deres partner/ægtefælle.
- Både forældre og projektledere finder, at tilbuddet bør have en tilpas længde, hvilket

betyder: hellere realisere et godt og intenst forløb på 1 – max 1½ år, hvor der er større sandsynlighed for at fastholde forældrene frem for at lancere et længere forløb, hvor det bliver sværere for forældrene at holde ved. Med andre ord er sidste del af graviditeten og barnets første år er de vigtigste indsatsperiode og det, der prioriteres af familierne; herefter presser hverdagen med arbejde og andre forpligtelser sig på.

- For at fastholde familierne i hele forløbet peger erfaringerne, der er indhentet til denne rapport på, at det vigtigt, at der er fokus på gruppedynamikken, og at instruktørerne skal kunne arbejde bevidst med de forskelligheder, der er i gruppen. Det stiller særlige krav til underviserens overblik og pædagogiske evner at kunne rumme meget forskellige familier med meget forskellige behov i en session. Det kræver solid forberedelse og evne til at kunne veksle mellem forskellige undervisningsmetoder, når man skal imødekomme forældrenes behov – typisk ved at variere og tilpasse dialogerne til forældrenes forudsætninger og forventninger. Meget tyder på, at vellykkede dialoger er afgørende for, at erfaringsdannelsen for alvor bliver forankret og betydningsfuld.
- Det ser ud til, at tilrettelæggelse og afholdelse af undervisningsforløb skal implicere andre kompetencer end sundhedsplejerskernes, uanset at projekterne er forankret her. Undervisningsforløbene bør tilrettelægges tværfagligt, da forældrene drager stor fordel af at have flere kompetencer repræsenteret på undervisningen – sammen er man bedre og kan fokusere på sin egen specialisterviden. Som eksempler på flere professioner, der med held har været inddraget kan nævnes læger, sexologer, Falckreddere og diætister.
- Der peges også på, at det er vigtigt at inddrage relevante faggrupper som samarbejdspartnere på flere niveauer for at fremme projektets livsbetingelser både undervejs og efterfølgende. Det kan være svært nok, men absolut nødvendigt, at forbinde de parter, der er absolut nødvendige i samarbejdet omkring familierne. Men det er mindst lige så vigtigt at gå endnu længere "ud" med projektet. Alle relevante faggrupper på såvel ledelsesniveau som praktisk niveau anbefales i forskelligt omfang og på forskellige tidspunkter at skulle involveres i projektets liv, samt orienteres og høres for at sikre ejerskab og engagement i projektet.
- Underviserens kompetencer og rolle er i interviewene beskrevet som afgørende, og der peges på, at der skal gives mulighed for forberedelse, faglig sparring og kollegial supervision for at sikre fastholdelse og kvalitet. Underviserne skal arbejde tæt sammen om at udvikle en fælles læringsplatform, som er relevant for forældrene og interessant ud fra flere forskellige sundhedsfaglige perspektiver. Underviserens rolle bør varetages ud fra en anerkendende og inkluderende didaktik, da forældrene skal inviteres til aktiv deltagelse. Det sker bedst, når forældrene føler sig lyttet til og kan bidrage til dialogerne og i undervisningen som helhed. Underviserne skal derfor generelt være gode til at etablere et åbent, trygt og tillidsfuldt undervisningsmiljø. Dette gælder både i relationen mellem deltagerne og underviserne, men også i relationen mellem de deltagende familier.

Læringspointer *ICDP Sund*

- For at et tilbud som *ICDP Sund* skal nå ud til familierne, der har behov for særlig støtte ser det ud til at være vigtigt, at der er åbenhed om tilbuddet, så forældrene ikke føler sig stigmatiserede og kan tage imod de muligheder, der tilbydes. Familiernes forudgående kendskab til projektet, ser ud til at fremme en naturlig og mere uformel tone i de opsøgende henvendelser fra medarbejderne, hvilket synes at styrke rekrutteringen. Når *ICDP Sund* er et generelt tilbud i institutionerne, virker det hensigtsmæssigt i forhold til familiernes oplevelse, når medarbejderne tager initiativ til at tilbyde *ICDP Sund*. Når *ICDP Sund* er et kendt tilbud i institutionen, synes familierne i højere grad at opfatte henvendelsen som en venlig opfordring til at tage mod vejledning, frem for en

udpegning af dem som en "problemfamilie". Indsatsen for at modvirke stigmatisering af målgruppen i rekrutteringen har været højt prioriteret i projekterne, og indsatsen synes at have stor positiv effekt på udfaldet ud fra interview personernes vurdering.

- Af interviewene fremgår, at man som fagprofessionel skal turde betræde fagligt nyt land. Pædagogerne skal turde spille en aktiv rolle i forhold til rekrutteringen af familier til evt. fremtidige forløb og sundhedsplejerskerne skal lære at indgå i institutionernes forståelse af børns sundhed og trivsel. Det har nogen steder har været "nyt land" for pædagogerne at skulle udpege og kontakte forældre på *ICDP Sunds* specifikke sundhedsfaglige grundlag, og det har været "nyt land" for sundhedsplejerskerne at indgå i de pædagogiske sammenhænge. Der kan skabes synenergi i samarbejdet mellem dagtilbud og sundhedspleje, hvor faglighederne har suppleret hinanden til gavn for forældrene i målgruppen, når man betræder nyt land sammen.
- Projektlederne beskriver, at afklaring af det grundlag, hvorpå der skal tilbydes et *ICDP Sund* forløb, er nødvendig for at kunne rekruttere de "rigtige" familier. *ICDP Sund* – projekternes målgruppe er defineret som familier med midlertidig risiko for trivselsproblemer, lige fra uhensigtsmæssige sundhedsvaner til tilknytnings- og adfærdsproblemer mellem forælder og barn, der også forstås som er sundhedsproblem, idet der er opereret med et meget bredt sundhedsbegreb i projekterne. Det har ikke været projektets formål at inkludere familier med multiple belastninger eller problemer af en sådan karakter, at behovet for hjælp ligger uden for rammerne af projektet. Af samme årsag har udsatte familier, der allerede er involveret i andre af kommunens tilbud, ikke været en del af målgruppen. Grundpræmissen for *ICDP Sund* -forløbet har været at lade det være et forebyggende og ikke behandlende tilbud. Ved overvejelser om iværksættelse af *ICDP Sund* skal der ifølge projektlederne tages stilling til, om der er tale om et forebyggende eller behandlende tilbud til forældrene.

9.1 FÆLLES LÆRINGSPONTER OG FREMTIDSPERSPEKTIVER OM PROJEKTGENNEMFØRELSE

Hold fokus på projektets værdigrundlag og arbejde for at fremme den fælles forståelse

I omfattende tværfaglige og tværsektorielle projekter kan man på forhånd være bekymret for, hvorvidt de lokale projekter forvalter projektets målsætninger, som det er defineret i projektudmøntningen og -ansøgningen. Ikke fordi projektlederne og de projektansvarlige ikke hver især gør, hvad de kan, men bl.a. fordi der er så mange kompetencer, opgaver og udfordringer i spil. Den enkelte skal arbejde stærkt monofagligt og samtidig skal de involverede være ligeværdige i et nyt tværfagligt kollegaskab, der skal udvikle sig inden for rammerne af en større organisatorisk sammenhæng. Det kan være et vanskeligt udgangspunkt.

Af de mange interviews fremgår, at det, der kan forekomme naturligt for projektledere og evaluatore, der er vant til at arbejde med milepæle og procesfremdrift, kan fremstå som rigtigt og uhensigtsmæssigt for den sundhedsplejerske, jordemoder eller pædagog, der til daglig anvender helt andre målestokke for kvalitet i arbejdet, fordi det udspiller sig i en anden praksis. Det, der fremstår naturligt for sundhedsplejersken ud fra hendes faglige udgangspunkt, kan være meget fjernet fra pædagogens daglige arbejdsform og teoretiske afsæt. Vilkkårene på en regional fødeafdeling kan fx forhindre jordemødrene i at indgå i underviserkorpsets forberedelse i samme omfang som sundhedsplejerskerne, fordi der er vagter at passe. Organisationens generelle behov er ikke nødvendigvis forenelige med projektets behov eller de deltagende aktørers behov. Det er i det hele taget svært at forudsige, hvordan alt dette skal kunne forenes og udmøntes i god projekloyal praksis. Der skal ikke mange afvigelser til, før der opstår utallige variationer og pragmatiske løsninger, som måske ikke er helt i tråd med det oprindelige afsæt for projektet.

Derfor har det bl.a. været Sundhedsstyrelsen opgave at fastholde den oprindelige mening med projektet ved løbende at koordinere, drøfte og korrigere de mange lokale opfattelser – vel at mærke på måder, der fremmer de fælles forståelser og understøtter mulighederne for at udføre opgaverne, som beskrevet i udmøntningsmaterialet. Denne opgave er løftet i fællesskab med proceskonsulenten, der har rejst mellem kommunerne på jævnlige besøg, mellem de undervisere og trænere, der har uddannet de professionelle, og i det netværk af rutinerede professionelle, der løbende har været i kontakt med Sundhedsstyrelsen.

Læringspointen er, at den jævnlige løbende kontakt mellem parterne med henblik på at skabe fælles forståelse af projektet, de årlige seminarer for alle, kombineret med Sundhedsstyrelsens generelle tilgængelighed har styrket loyaliteten i projektet, til gavn for den reelle afprøvning af projektelementerne i praksis og for projekterne fremdrift.

Projekter af denne karakter forudsætter passion, pragmatik og kreativitet

Begge modelprojekter i Børns trivsel har som udgangspunkt haft de samme grundlæggende elementer og værdier: tværfaglig indsats i samarbejde med familier, som er blevet tilbudt forebyggende indsatser og forløb, der sigter mod at stimulere familiernes egen handlekraft, handlekompetence eller empowerment. Kommunerunderne og de interviews, der ligger til grund for denne rapport, peger i retning af, at betydningen af det solide fælles fundament for de mange indsatser ikke kan undervurderes.

Det har hele vejen igennem været familiernes egen handlekraft, der har været i fokus, og ikke metoderne *En god start – sammen*, *ICDP Sund* og *Let Vejen* som sådan. Det er tydeligt kommet til udtryk i de mange fortællinger fra de involverede professionelle. Det har gang på gang vist sig, at når de tekniske aspekter i projekterne har fyldt "hele sendefloden" med vanskeligheder, så har det alligevel været muligt at ændre perspektiv tilbage til projektets værdigrundlag, nemlig familiernes handlekompetence, fordi man har vidst det var afsættet. Så snart man kommer i tanke om, at det hele handler om børn og familiers trivsel, bliver det muligt at gå videre. Om ikke altid af fuld kraft, med passion, fordi man måske synes projektets skulle bevæge sig et andet sted hen, men i hvert fald af faglig "pligt" overfor det gode formål og fordi man vidste, hvad formålet var.

Kommunerunderne har vist, at de involverede professionelle i mange tilfælde har fundet overraskende løsninger, fordi det ganske simpelt ikke var acceptabelt, at projekterne fejlede. I nogen kommuner har man kørt taxa for familierne med egne biler. Andre steder har man organiseret sms-kæder, kontakten medier, oprettet facebooksider m.m. De mange selvorganiserede initiativer har understøttet satspuljeprojekterne i et omfang, det er svært at beskrive.

Læringspointen er, at når projektet taler til det faglige hjerteslag hos gruppen og den enkelte sundhedsperson, og når det faktisk er begribeligt, hvorfor dette er en god idé, sker der de små mirakler, der skal til, for at kunne gennemføre projektet i en relationel praksis.

Tværfaglighed i praksis

En stor del af opgaverne i Børns trivsel har forudsat tværfagligt samarbejde mellem primært sundhedsplejersker, jordemødre og pædagoger suppleret med en bred vifte af andre sundheds- og relationsprofessionelle. Det har krævet megen opfindsomhed og smidighed, fordi de involverede ikke tilhører samme faggruppe, er ansat på forskellige vilkår i forskellige sektorer og måske ikke har tradition for at arbejde sammen. At man i kommunen har fået midler til et satspuljeprojekt, betyder ikke nødvendigvis, at de udpegede medarbejdere stiller sig villige og klar til at gå i gang. Det har været en omfattende og vanskelig opgave at forhandle de mange formelle bidder og stumper på plads og at argumentere de tilsyneladende endnu mere "umulige" løsninger på tværs af grænser frem. Det gælder både grænser mellem region og kommune og afstande eller grænser mellem

institutioner og forskellige faggrupper, hvor projekterne i sig selv banede nye veje. Effekten af at skulle præstere noget nyt sammen, eksempelvis skulle planlægge sammen, skabe en fælles undervisermanual, koordinere aftaler – gå på arbejde sammen på et fælles nyt job – har skabt nye og bredere kollegaskaber. Alle har arbejdet solidt med deres egen faglighed og har i en koordineret sammenhæng givet plads til de andre og har lært af hinanden. Interviewene har vist det og nogle af erfaringerne er gengivet tidligere i rapporten.

Det tværfaglige samarbejde kan lykkes, når en givet anledning kræver fælles planlægning og samarbejde i opgaven. I tilfældet. I Børns trivsel har der trods de omhyggeligt udførte manualer og retningslinjer for opgaveudførelse, været mange huller og mange forhindringer, som kun kunne overkommes med store mængder respekt, imødekommenhed og nysgerighed på hinandens fagområder. Heldigvis for Børns trivsel har de gode kræfter været til stede, sådan at ingen af projekterne er faldet fra undervejs. Selvom projekterne ikke overlever i den oprindelige form, er der skabt mange små og store erfaringer, der lever videre i strukturer og strategier i kommunerne fremover. Dette takket være de professionelle indsats.

Læringspointen er at give plads til "de andre" for at kunne finde sin egen plads i de omfattende projekter.

9.2 VIGTIGE LÆRINGSPOINTER OG FREMTIDSPERSPEKTIVER OM PROJEKTERNES FÆLLES INTENTIONER

Fædrene er kommet op på siden af mødrene

Begrebet strukturel diskrimination dækker over, at man med strukturelle indsatser gør noget nemmere for en part og sværere for en anden. Børns trivsel udmærker sig ved at arbejde med modsætningen, nemlig strukturel ligestilling. Eksempelvis har det været en pointe, at mødre og fædre havde hver sin arbejdsmappe i En God Start – Sammen, og at der ofte i forløbet blev givet plads til, at kvinder og mænd drøftede spørgsmål fra undervisningen i kønsopdelte grupper. På den måde har fædre haft et eget læringsrum, hvor de

ikke blev sammenlignet med mødrene, men kunne gøre det på deres egen måde. Det har været tydeligt, at fædre mange steder har udnyttet denne mulighed maksimalt, og at det har tilbudt og fastholdt fædre i forældreforberedende og – udviklende aktiviteter i et større omfang end det tidligere har været dokumenteret.

På de hjemmebesøg, der er foretaget sammen med forældreuddannelsen, har familiens egen sundhedsplejerske ofte oplevet, at mødre og fædres mapper ligger fremme, og at begge parter insisterer på at tale sundhedsfagligt med sundhedsplejersken ud fra det, der er sket på mødegangene. Det skaber synenergi i indsatserne. De mange beretninger om og fra fædre, der træder frem ved siden af mødrene, understreger betydningen af at fastholde fokus på strukturel ligestilling. Det ser ud til at virke efter hensigten, og det understøtter familiens trivsel, at begge forældre inddrages ligeværdigt af de professionelle i forhold til forældreskabet.

Børns trivsel har gennem *ICDP Sund* tilsvarende fokuseret på at træne begge forældre i at arbejde med deres barns udvikling og trivsel på en struktureret måde og bedst med inddragelse af begge forældre. Det brede fokus på, hvordan man med sin egen adfærd kan ændre barnets adfærd, rummer gode muligheder for at være forældre på lige vilkår. Som omsorgsgiver skal man arbejde målrettet og efter aftale og i dialog med vejlederne, og begge forældre er inviteret med ind i processen. En sådan måde at intervenere i et barns liv på, giver de involverede voksne et fælles grundlag for at ændre barnets udvikling. Også her kan man tale om, at Børns trivsel fremmer ligestillingen mellem forældrene, ved at fremme fædrenes muligheder for at træde frem ved siden af mødrene, der hvor det ellers har været svært at få plads, om end det har været vanskeligere at engagere fædre i *ICDP Sund*, hvilket også fremgår af interviewene i nærværende rapport, som også beretter om vellykkede forløb med Let Vejen, hvor fædre gerne har deltaget. Grundlæggende ser det imidlertid ud til, at den intenderede og strukturelle ligestilling af forældrene faktisk medvirker til at engagere fædre bedre end tidligere tiltag af lignende karakter.

Læringspointen er, at det er betydningsfuldt for både barn og forældre, at begge forældre inddrages ligeværdigt og selvfølgeligt i forebyggende indsatser.

Større robusthed i familierne

De professionelle omkring familierne har oplevet større robusthed i familierne. Måske fordi forældreundervisning virker? Måske fordi fædrene er trådt frem op på siden af mødrene? Måske fordi forældrene har lært at ændre adfærd? Måske fordi der er givet plads til forskellighed? Måske fordi fokus har været på handlekompetence og ikke på en normativ tilgang til forældreskabet? Måske fordi den vigtigste læring er sket i samvær og samspil med andre i samme situation? Det er ikke til at vide præcis hvorfor, men spørgsmålene lægger op til nærmere undersøgelser, der dog ligger uden for de muligheder, der er for evaluering af Børns trivsel.

I forhold til det nyskabende forhold, at man med En God Start – Sammen har haft til hensigt at tilbyde forældreuddannelse til alle, der ville have den, og med *ICDP Sund* har ønsket at aktivere alle omsorgsgivere omkring barnet, er der tilsyneladende opstået en uforudset positiv effekt. Den brede, forebyggende indsats har i Børns trivsel tilsyneladende forstærket og understøttet de deltagende familiers robusthed overfor udfordringerne i familielivet.

Læringspointen er, at forældreskab ikke nødvendigvis kommer intuitivt, og at det kan hjælpes på vej uden at de professionelle bliver normative, men giver plads til forskellighed.

Barnets perspektiv?

Projekterne i Børns trivsel er, som det lyder, udviklet for at styrke og øge barnets trivsel i sin familie. Med sikre forældre bliver barnet trygt, og det har været intentionen på barnets vegne. Derfor kunne det være interessant at spørge børnene: hvordan er det gået med det? Desværre er der ingen til at svare. Børnenes perspektiv lever gennem forældrenes beskrivelser af familielivet. Det skimtes i institutionernes fortællinger om ændringer og forandringer. Det ses i de professionelle øjne, når de begejstres og glædes over de vellykkede mødegange. Det skinner igennem de mange fortællinger i denne rapport, der på forskellig vis indrammer børnelivet i de involverede familier.

Trods de mange stærke vidnesbyrd kan denne rapport ikke påkalde sig at formidle sandheden om barnets perspektiv. Trods forbeholdet er det med forældres, projektlederes og projektmedarbejderes muligt på barnets vegne at sige: Det virker godt, når mine forældre lærer om det at blive og være forældre. Denne rapport kan ikke afgøre, hvad der virker, hvordan og hvornår men har forhåbentlig bidraget til at få øje på nogle af de mange virkningsmekanismer, der er i spil, når projekter skal lykkes – også for de borgere, der bliver inddraget.

A Pet-friendly fit

By pet care

Det overordnede formål med satspuljen var at afprøve metoder og modeller til tidlig indsats, som i særlig grad inddrager og anerkender forældrene og deres betydning for barnets sundhed, med fokus på det tværfaglige samarbejde. Derudover er fokus i projekterne at styrke forældrenes kompetencer til at drage omsorg for barnets sundhed og trivsel og dermed reducere de risikofaktorer, som kan påvirke eller true barnets sunde udvikling. Ydermere er baggrunden for projekterne at støtte forældrene i at opnå og fastholde sunde vaner for hele familien.

Fælles for begge modelprojekter var, at der til familier, som ønskede det, blev tilbudt tværfaglige gruppe- og værkstedsaktiviteter for mødre, fædre og/eller forældregrupper med det formål at udvikle forældrenes handlekompetence i forhold barnets sundhed, udvikling og trivsel. Formålet var bl.a. at støtte netværksdannelse og forebygge social eksklusion i lokalområdet. Der blev anvendt et fælles koncept *Let Vejen* for de såkaldte værkstedsaktiviteter, omhandlende mad, leg og bevægelse. *Let Vejen* blev udviklet af Fødevarestyrelsen i henhold til opdrag herom i satspuljeudmøntningen.

Fælles var også, at projektkommunerne kunne tilbyde forskellige lokale aktiviteter, der understøttede puljens formål. Det kunne fx udearrangementer, barnevognsmotion eller undervisning i forebyggelse af ulykker ved et caféarrangement.

En god start – sammen

Forældreuddannelsen *En god start – sammen* har til formål at støtte og udvikle forældrenes omsorgskapacitet og handlekompetence med henblik på at etablere tryk tilknytning mellem barn og forældre samt udvikle og fastholde sunde vaner for hele familien. Det er dels sket gennem et manualbaseret program, der blev alle kommende forældre i hele eller et afgrænset område af kommunen, dels gennem særlige tilbud til udsatte familier med særlige sundhedsrisici og til alle forældre, der ønskede forandring eller inspiration til livsstils- eller levevaner. De 10 kommuner skulle følge programmet og i evalueringen indgår bl.a. metodeintegritet som en af de ting, der bliver evalueret på.

Den grundlæggende del i EGS-S er bygget op om forældreuddannelse, som påbegyndes sidst i graviditeten og fortsætter, indtil barnet er 2½ - 3 år. Alle instruktører gennemgik et 4 dages kursus forud for igangsættelse af forældreuddannelsen med henblik på såvel aflæring som oplæring og for at blive introduceret til det teorigrundlag, der lå bag programmet. Sidemandsoplæring var ikke tilladt, så nye instruktører var således også på kursus, før de kunne indtræde i instruktørrollen.

Alle forældre blev udstyret med hver deres egen mappe, som blev fyldt ud undervejs i forløbet. Dette for at ligestille begge forældre og for at synliggøre, at det er to forskellige individer, der kan have forskellige behov i løbet af programperioden.

Forældreuddannelsen blev afsluttet med et individuelt hjemmebesøg ved sundhedsplejerske med fokus på sunde vaner og livsstil omkring 3 års alderen. Forældreuddannelsen var et supplement til den ordinære sundhedspleje, der blev tilbudt i henhold til kommunens tilbud til alle familier.

Udsatte familier med særlige sundhedsrisici, der deltog i projektet, kunne desuden tilbydes ekstra hjemmebesøg ved 'egen' sundhedsplejerske i perioden fra 1 år til 3 år. Sundhedsplejersken skulle, hvor det var relevant og nødvendigt, samarbejde med andre fagpersoner om indsatsen. "Udsathed" blev defineret bredt, forstået som den, der følte sig udsat fx pga. følger af fødselsdepression, nyopstået arbejdsløshed, kronisk sygdom, sygdom eller dødsfald i familien eller andet også havde mulighed for denne opfølgning. Dette fordi forskellige akutte vanskeligheder i familien, som ikke er betinget af sociale problemer også kan have betydning for barnets udvikling, sundhed og trivsel.

ICDP Sund

ICDP Sund er en videreudvikling af det evidensbaserede program ICDP (International Child Development Programme), som oprindeligt er udviklet til pædagogisk/psykologiske indsatser, men som Sundhedsstyrelsen har fået videreudviklet til også at omfatte sundhedsmæssige forhold som fx forebyggelse af overvægt og introduktion af mere fysisk aktivitet i familien.

ICDP Sund havde til formål at gøre en særlig indsats over for udsatte børn i alderen 2-5 år i dagtilbud under hensyntagen til de overordnede formål med puljen. Det er sket gennem kompetenceudvikling af de professionelle omsorgspersoner omkring barnet med det primære formål i tværfagligt fællesskab at kunne styrke forældrenes handlekompetencer i forhold til barnets sundhed og trivsel. Det har betydet, at sundhedsplejersker og pædagoger har gennemgået den samme uddannelse, forestået af University College Nordjylland, som er certificerede ICDP instruktører. Sekundært havde *ICDP Sund* til formål at styrke samarbejdet mellem institution, den kommunale sundhedstjeneste, sagsbehandlere og andre i forvaltningen.

Et forløb i *ICDP Sund* er opbygget af flere elementer og består samlet af både individuelle *ICDP Sund* – forløb i institutionen, hjemmebesøg ved sundhedsplejersker vedrørende specifikke sundhedsfaglige problemstillinger samt tværfaglige værkstedsaktiviteter med udgangspunkt i *Let Vejen* konceptet.

Som en del af modelprojektet skulle de fire kommuner også arbejde med at udvikle et sundhedsråd, som primært var drevet af forældre med henblik på at styrke den sociale kapital i lokalområdet.

sundhedsstyrelsen.dk